

SAMEN

EERLIJK

DUURZAAM

LEVEN IN EEN GROEN EN GEZOND, SOCIAAL EN
DUURZAAM DRENTHE

Verkiezingsprogramma GroenLinks Drenthe

2023-2027

GROENLINKS

PROVINCIE DRENTHE

INLEIDING: IN WELK DRENTHE WILLEN WE LEVEN?

Stel het is juli 2040 en je rijdt langs de Mondenweg richting Nieuw-Buinen. Grote velden met aardappelen, tarwe en bieten in strokenteelt, groenten voor menselijk gebruik en zo nu en dan grasland. De akkers zijn groen, maar langs de randen bloeien klaprozen, korenbloemen en allerlei andere zomerbloemen. Je ziet hazen dartelen door het weiland en knabbelen aan de kruiden die tussen het gras groeien. Je ziet boeren aan het werk met de modernste trekkers: die zijn een stuk kleiner en wendbaarder en heel veelzijdig. Doordat er minder gewicht op de bodem is klinkt die minder in en is er een betere waterberging in de bodem. Op die manier kan het grondwaterpeil hoog blijven en krijgen allerlei planten in natuurgebieden de kans om te floreren. De veeboeren hebben minder koeien, maar doordat ze op een ander verdienmodel zijn overgestapt en op een circulair systeem verdienen ze een goede boterham. Ze zijn blij met het agrarisch natuurbeheer in hun pakket, zeker nu de Europese subsidies niet meer gebonden zijn aan het aantal hectares.

Je zoekt met je elektrische auto verder en je passeert een dorp met in de levendige kern een mooi multicultureel centrum en aantrekkelijke appartementen waar ouderen zelfstandig wonen, vaak in groepen en met ondersteuning op afroep. Gelukkig is de zorgverzekeringswereld omgevormd tot een coöperatief systeem en is met de marktwerking ook de ondoorzichtigheid eruit verdwenen. De appartementen worden omgeven door een park met een vijver en een moestuin. Er zijn ook leuke *tiny houses* waarin jongeren hun intrek hebben genomen, vaak in houtbouw. Ze blijven graag in hun geboortedorp wonen en zijn vliegensvlug bij de onderwijsinstellingen in de stad met de nieuwe monorail. Vlak bij het dorp staan drie grote windmolens, die het hele dorp van stroom voorzien. Iedereen profiteert mee van de opbrengst omdat ze gebouwd zijn door een dorpscoöperatie. Er zijn bijna geen protesten geweest omdat de bewoners nu naast de lasten ook de lusten ervaren. Ha, er is ook een supermarkt! Die wordt voornamelijk bevoorraad door de boeren uit de buurt, zodat de aanvoerlijnen kort zijn en de producten supervers. Mensen gaan, zeker nu vlees bijna niet meer wordt gegeten, ook vaak naar het voedselbos vlak bij het dorp

voor fruit en groente. Het valt ook op dat de mensen in het dorp er zo opgewekt uitzien: door het sport- en beweging-programma is obesitas bijna verdwenen en doordat ook roken nu zo goed als overal verdwenen is leven mensen langer en in goede gezondheid. Het heeft toch geholpen dat een pakje sigaretten in 2030 €30 kostte. De wietteelt is gelegaliseerd en dus is het verdienmodel van de criminelen verdwenen en daarmee ook de kans dat jongeren in de drugshandel verstrikt raken. Op de lijst van de provincies waar mensen het gelukkigst zijn staat Drenthe bovenaan in 2040!

Dromen over Drenthe is eenvoudig. Maar om al die toekomstbeelden werkelijkheid te laten worden vraagt heel wat meer van de Drentse bevolking; daarom moeten we het niet uitstellen. GroenLinks wil daar graag een flinke slinger aan geven, zoals we in de afgelopen vier jaar al hebben laten zien met een Sociale Agenda die de armoede in Drenthe aanpakt en een woonvisie die toekomstbestendig is. Onze slogan is Samen, Eerlijk en Duurzaam. Ook de boeren hebben recht op een menselijke en vooral eerlijke behandeling waarbij feiten de boventoon voeren. Het zal niet gemakkelijk zijn om met z'n allen een omwenteling naar kringlooplandbouw voor elkaar te krijgen, maar het kan! Net zoals we al behoorlijk op weg zijn met duurzame energieopwekking. Veel zal afhangen van het hokje dat we rood maken op 15 maart 2023. Als dat het hokje van GroenLinks is, dan spreken we af dat wij ons stinkende best doen om Drenthe de goede kant op te krijgen.

'Scholders derunder, kop derveur'

ONZE THEMA'S:

GroenLinks kiest voor Samen. Samen met alle inwoners van Drenthe en energievoorzieningscoöperaties komen we in actie. We maken duurzame energie mogelijk. De opbrengsten komen ten goede aan de inwoners, niet aan multinationals. We maken van onze economie een circulaire economie die zich aanpast aan wat de aarde aankan.

GroenLinks kiest voor een gezond Drenthe. Met oog voor schone lucht en water, gezond voedsel en toegankelijke voorzieningen. We kiezen voor een schone en een gezonde leefomgeving. Wij houden vast aan het doel om de uitstoot van stikstof in 2030 met 50% te reduceren, maar we bieden boeren wel perspectief. Samen met hen kiezen we voor het duurzaam verbouwen van gezond voedsel, voor onze voedselvoorziening en voor natuur en landschapsherstel. We stimuleren het behoud van voorzieningen dichtbij huis en zorgen dat ze voor iedereen bereikbaar zijn.

GroenLinks kiest voor een groen Drenthe. Bij iedereen is groen in de buurt. En iedereen kan genieten van de natuur. Voor rust en ruimte, en voor recreatie. Elke Drent hoort toegang te hebben tot groen en recreatie. We koesteren onze prachtige kenmerkende landschappen en natuurgebieden. We maken het Natuurnetwerk Nederland af en beschermen onze inheemse planten en dieren. Biodiversiteit staat voorop.

GroenLinks kiest voor een sociaal Drenthe. Waar voor iedereen een goede en betaalbare woning is. Waar initiatieven voor een gezondere, duurzamere, socialere samenleving worden versterkt. Waar niemand aan zijn lot wordt overgelaten. Waarin we de ongelijkheid bestrijden door de inwoners die dat nodig hebben een steuntje in de rug geven.

Onze provincie is prachtig. Met haar uitgestrekte landschappen, de Hondsrug en de hunebedden, haar prachtige steden en dorpen. Verandering in ons denken is nodig om die kwaliteiten te beschermen en te versterken. We omarmen nieuwe ontwikkelingen die een duurzame toekomst mogelijk maken.

We staan voor grote uitdagingen. GroenLinks gaat deze niet uit de weg. We kiezen altijd voor structurele oplossingen, en zullen eventuele pijn zo eerlijk mogelijk verdelen. Wij hebben de antwoorden om de vele crises te lijf te gaan. Met deze groene, gezonde en sociale beloften gaan

wij de verkiezingen in. We zetten de schouders eronder. We gaan aan de slag. We zijn kritisch en we pakken door. Samen met jullie, met alle Drenten. Zo koesteren we al het moois in onze provincie en nemen we verantwoordelijkheid voor de problemen die op ons afkomen. We pakken de kansen en uitdagingen voor Drenthe. Samen, eerlijk en duurzaam.

Doe met ons mee, stem 15 maart 2023 op GroenLinks!

INHOUD

INLEIDING: IN WELK DRENTHE WILLEN WE LEVEN?	2
ONZE THEMA'S:	4
INHOUD	6
ÉÉN: DUURZAAM EN CIRCULAIR	9
KLIMAAT EN ENERGIE	10
PROGRAMMAPUNTEN KLIMAAT EN ENERGIE	12
PROGRAMMAPUNTEN KLIMAAT- EERLIJKHEID	14
PROGRAMMAPUNTEN VERDUURZAMEN BEBOUWDE OMGEVING	15
PROGRAMMAPUNTEN ENERGIETRANSITIE	16
TWEE: GEZOND LEVEN	17
LANDBOUW EN VOEDSEL	17
GEZONDE LEEFOMGEVING	18
KNELPUNT GAE	19
GEBRUIK VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN	19
BEREIKBAARHEID	20
TOEKOMSTDROOM:	20
KNELPUNT N34	22
PROGRAMMAPUNTEN BEREIKBAARHEID VOOR IEDEREEN	22
DRIE: GROENE ONTWIKKELING	25

NATUURBEHEER EN BIODIVERSITEIT	26
KNELPUNT STIKSTOF	27
DIERENWELZIJN	28
FAUNABEHEER	28
PROGRAMMAPUNTEN NATUURBEHEER EN DIERENWELZIJN	29
WATER	29
OMGAAN MET WATEROVERLAST	29
VERDROGING TEGENGAAN	30
SCHOON WATER IS VAN LEVENSBELANG	30
SITUATIE IN DRENTHE NU: NOG VEEL TE DOEN	31
SAMEN WERKEN AAN SCHOON EN GEZOND WATER	31
PROGRAMMAPUNTEN WATERBEHEER	31
PROGRAMMAPUNTEN SAMEN VERANTWOORDELIJK VOOR WATER	33
LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE	33
PROGRAMMAPUNTEN DRENTS LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE	34
GROEN EN RECREATIE	35
PROGRAMMAPUNTEN GROENE RECREATIE	35
<u>VIER: SAMEN LEVEN IN EEN SOCIALE PROVINCIE</u>	<u>37</u>
GOED WONEN IN DRENTHE	38
PROGRAMMAPUNTEN GOED WONEN VOOR IEDEREEN	39
LEEFBAAR EN VITAAL PLATTELAND	40
ZORG EN WELZIJN	41
DE ONTWIKKELING VAN ZORG EN WELZIJN	42
MENTALE GEZONDHEID JONGEREN	43
PROGRAMMAPUNTEN ZORG	45
PROGRAMMAPUNTEN PLATTELAND MET GOEDE TOEKOMST	45
CULTUUR EN JONGERENPARTICIPATIE	46
PROGRAMMAPUNTEN CULTUUR EN HISTORIE	48
EDUCATIE, SPORT EN JONGEREN	49
PROGRAMMAPUNTEN EDUCATIE, SPORT EN JONGEREN	50
BESTUUR EN INCLUSIE	51
HOE GAAN WE OM MET RECHTS POPULISME EN POLARISATIE	51
DE STREEP	52

PROGRAMMAPUNTEN INCLUSIE	52
BURGERBERAAD	53
DEMOCRATIE ZIJN WE SAMEN.	53
PROGRAMMAPUNT BURGERBERAAD	53
VERANTWOORDING	54

ÉÉN: DUURZAAM EN CIRCULAIR

GroenLinks kiest onverminderd voor het klimaat. Gelukkig staan we hierin allang niet meer alleen. Een grote meerderheid van de Drenten ziet dat het drastisch anders moet. Een diverse groep mensen die samen de klimaatcrisis willen oplossen. We moeten harder dan ooit aan de slag voor een duurzaam Drenthe voor ons allemaal.

Afgelopen vier jaar is het nog duidelijker geworden hoe weinig tijd we over hebben om het tij te keren. De opeenvolgende IPCC-rapporten laten zien dat we niet snel genoeg in staat zijn de transitie te maken. Om de doelen van het Parijs-akkoord te halen moeten we dus nog harder aan de slag. Er geldt een Europese norm van 55%-reductie van broeikasgassen in 2030. Om de temperatuurstijging tegen te gaan zullen we er nog een flinke schep bovenop moeten doen.

Een duurzaam en eerlijk Drenthe betekent voor GroenLinks dat we de klimaatcrisis niet alleen duurzaam, maar ook sociaal oplossen. Verantwoord met de aarde omgaan gaat over meer dan het milieu alleen. Het gaat over het gehele systeem waarin we leven. De klimaatcrisis is veroorzaakt in een economisch systeem van overvloed en grootgebruik. Terwijl het merendeel van de mensheid keurig leeft binnen de grenzen van wat onze aarde kan dragen zorgen grote multinationals en de allerrijksten voor verreweg de meeste uitstoot. GroenLinks wil dat tij keren in Drenthe. Iedereen moet profiteren van de transitie. Ook mensen die het niet breed hebben. Ook boerenbedrijven en kleinere organisaties.

De oorlog in Oekraïne heeft de warmtetransitie nog urgenter gemaakt. We moeten zo snel mogelijk van het gas af. Dat is beter voor het milieu en het vermindert onze afhankelijkheid van foute regimes als in Rusland. De huidige crisis creëert ook energiearmoede. Steeds meer huishoudens kunnen hun energierekening (bijna) niet meer betalen. Als provincie moeten we doen wat we kunnen om gemeenten te helpen huizen beter te isoleren en inwoners bij te staan. Hiervoor is een kringloop- economie de enige reële optie. Drenthe wordt koploper kringloop en werkt verder aan een kringloop in o.a. de woningbouw, wegenbouw, landbouw. Ook dringen we afvalstoffen terug in het bedrijfsleven en bij consumenten.

GroenLinks maakt zich sterk voor de SDG's: de Sustainable Development Goals, de duurzame ontwikkelingsdoelen. Het zijn 17 ontwikkelingsdoelen, opgesteld door de VN.

Zij vormen een wereldwijd kompas om uitdagingen op het gebied van armoede, onderwijs en de klimaatcrisis aan te pakken. De beschikbaarheid voor iedereen van schone lucht en schoon water, toegang tot sport en onderwijs, gezonde voeding en goede zorg horen daarbij. Het zijn de doelen waarmee de wereldbevolking samen werkt aan welvaart en welzijn voor iedereen. In 2015 heeft Nederland deze doelen omarmd. Het betekent dat alles wat er op het gebied van duurzaamheid ontwikkeld wordt aan deze uitgangspunten wordt getoetst. De Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn gestart in 2015 en lopen door tot 2030. GroenLinks gaat de duurzaamheidsdoelen uit het SDG-kompas vertalen naar het dagelijks beleid en provinciale activiteiten. Zo dragen we bij alle projecten en plannen bij aan de bewustwording over duurzaamheid.

KLIMAAT EN ENERGIE

Visie op energietransitie: In 2030 loopt Drenthe voorop in de energietransitie. De doelstellingen uit het klimaatakkoord zijn ruimschoots gehaald, mede door de creativiteit van onze Drentse inwoners en bedrijven. Opwek en gebruik van elektriciteit zijn op een slimme manier aan elkaar verbonden, net als windturbines en zonneparken, waardoor het netwerk zo efficiënt mogelijk gebruikt wordt. Op vrijwel alle Drentse daken liggen zonnepanelen en daar waar ze toch in het landschap staan, zijn ze op een mooie manier ingepast. Windturbines zijn geplaatst op logische plekken; langs spoor, snelwegen of bestaande hoogspanningslijnen. Bij het rijk weten ze dat men niet meer in Drenthe hoeft aan te kloppen voor nieuwe gas- of oliewinning. En afval uit de fossiele of kernenergie-productie komt niet in onze bodem.

De energiecrisis was in 2022 een enorme klap voor veel huishoudens. Gelukkig kon de provincie Drenthe haar inwoners de helpende hand te bieden. Isoleren van huizen, energie besparen en duurzaam renoveren werden gestimuleerd en de inwoners zowel financieel als in de uitvoering geholpen. Dit leidt al tot een enorme besparing van het gebruik van energie.

We zijn hard op weg met de warmtetransitie. In elke Drentse gemeente zijn er al bestaande woonwijken of buurtschappen die aangesloten zijn op een duurzaam warmtenet. Iedere Drentse woningeigenaar weet naar welke warmtevoorziening hij/zij over zal moeten. Een ongelofelijk

groot deel van de Drentse woningen is daardoor al overgestapt op de volledige elektrische warmtepomp. Die bleek na al die isolerende maatregelen ruimschoots te voldoen voor de meeste woningen in Drenthe.

De Drentse industrie heeft de bal voor de energietransitie al vroeg opgepakt. Door de problemen in het elektriciteitsnetwerk moest men met creatieve en vernieuwende ideeën komen om te blijven voorzien in zijn energiebehoefte. De industrie is hard op weg naar een volledig duurzaam energiesysteem. Daarin wordt waterstof alleen toegepast op plekken waar het niet elektrisch kán.

De auto's en vrachtwagens die in 2030 in Drenthe rijden zijn veelal elektrisch aangedreven. Bij elke werkgever kan de Drentse autobezitter haar auto opladen (op tijdstippen wanneer de zon schijnt). En in de avond kan men thuis een deel van de auto-accu weer inzetten wanneer de zon onder is. Op die manier maken we in Drenthe het beste gebruik van de duurzame energie die ons ter beschikking staat.

De Drentse landbouwbedrijven zijn ook al meer dan zelfvoorzienend in hun energiebehoefte. Schuren liggen vol zonnepanelen en de kleine windmolens sieren het landschap. Met Europese subsidies is al het materieel vervangen en wordt het elektrisch aangedreven. Het groene gas dat sommige landbouwers vergisten, wordt op kleine schaal gebruikt om te voorzien in de warmtebehoefte van afgelegen buurtschappen.

PROGRAMMAPUNTEN KLIMAAT EN ENERGIE

1. Klimaat is voor ons zeer belangrijk. Al het andere beleid dient ook dat doel, of werkt dat in ieder geval niet tegen. We lichten ons gehele provinciale beleid door om te kijken waar dat niet klopt. We zorgen dat (soms oude) regelingen of gewoonten niet langer onze klimaatdoelen tegenwerken.
2. GroenLinks versnelt het nemen van maatregelen om onze doelen te halen. Om de aarde leefbaar te houden moeten we de opwarming ervan beperken tot maximaal 1,5 graad Celsius. Voortaan is deze 1,5 graad het uitgangspunt van het Drentse klimaatbeleid. Dit is ons uitgangspunt voor de vermindering die nodig is vóór 2030 en de periode daarna. We rekenen het actieprogramma Klimaat door aan de hand van dit uitgangspunt en stellen het waar nodig bij.
3. De zeventien duurzame ontwikkeldoelen van de VN geven richting aan ons klimaatbeleid. We verwerken deze doelen in een nieuwe versie van het actieprogramma Klimaat en gebruiken ze als uitgangspunt in ons toezicht.
4. Drenthe roept de klimaatcrisis uit! Om de urgentie te benadrukken is dát de toon in de communicatie van de provincie. We onderzoeken hoe effectief onze communicatie over de klimaatcrisis is.
5. We voeren de afspraken die we hebben gemaakt in de Regionale Energie Strategieën (RES) uit. We denken vanuit mogelijkheden en ondersteunen gemeenten bij het uitvoeren van wind- en zonprojecten in hun zoekgebieden. Waar nodig en mogelijk voegen we extra zoekgebieden toe.
6. De provinciale organisatie wordt in 2030 klimaatpositief. We compenseren de uitstoot die in andere delen van de wereld plaatsvindt om ons te voorzien van producten als elektronica, kleding, voedsel en dergelijke. Voor de lange termijn streven we ernaar om klimaatpositief te worden in de gehele provincie.

7. Jaarlijks presenteren we bij de jaarrekening een klimaatrekening. Hierin wordt de 'klimaatbalans' opgemaakt. Aan alle stukken die we schrijven voegen we een klimaatparagraaf toe. De klimaatparagraaf geeft inzicht in de inkomenseffecten. Om te verzekeren dat de transitie eerlijk plaatsvindt. We willen dat de provincie juist die groepen beschermt die momenteel achterblijven. We zien er voortdurend op toe of we op de goede weg zijn om onze doelen te behalen. De impactanalyse, waarmee we kijken hoever we zijn met ons beleid breiden we uit naar alle broeikasgassen. Elk jaar werken we deze analyse bij.
8. We zetten maximaal in op het verbeteren van de energie-infrastructuur. Zonder een goed netwerk geen energietransitie. Energiebesparing is één van de speerpunten van het Drentse beleid. Het servicepunt Duurzame Energie gaat gemeenten adviseren over besparingsmogelijkheden.
9. We willen als provincie meer zeggenschap bij het Rijk om te kunnen bepalen welke projecten voorrang krijgen op het energienetwerk. We maken de processen rondom de regelgeving eenvoudiger.
10. Om het netwerk te ontlasten is energieopslag van groot belang. GroenLinks maakt zich sterk om vernieuwende en gezamenlijke manieren van lokale opslag (buurtbatterijen en dergelijke) te stimuleren.
11. GroenLinks wil zoutcavernes, gas- en olievelden in Drenthe niet gebruiken voor (afval van) fossiele- en kernenergie. Wij reserveren deze ruimte voor duurzame toepassingen.
12. We onderzoeken de mogelijkheid van een provinciaal warmtebedrijf. Hierdoor wordt warmte weer publiek eigendom. Er zijn op dit moment al (lokale) voorlopers (coöperaties), waarbij alle deelnemers delen in de winst en de energie gebruiken die wordt opgewekt. GroenLinks zet zich in om deze inspanningen actief uit te breiden. In 2024 verwachten we de eerste resultaten.

PROGRAMMAPUNTEN KLIMAAT-EERLIJKHEID

13. De energietransitie kan alleen slagen als die op een eerlijke manier plaatsvindt. De provincie zorgt ervoor dat de streefnorm uit het Klimaatakkoord wordt gerealiseerd. We realiseren bij alle nieuwe projecten minstens 50 procent lokaal eigendom bij de opwekking van hernieuwbare elektriciteit.
14. Energiecoöperaties worden het uitgangspunt van duurzame energie in Drenthe. We ondersteunen hen met raad en daad en zorgen voor meer capaciteit bij het Servicepunt Duurzame Energie om hen te ondersteunen.
15. Energiecoöperaties kunnen het niet alleen. Om te voorkomen dat vooral grote bedrijven aan de energietransitie verdienen, ondersteunen we burgerinitiatieven door startkapitaal beschikbaar te stellen. Voor dit doel richten we een nieuw fonds op.
16. We gaan druk uitoefenen bij het Rijk om energie betaalbaar te houden. We zijn blij met de invoering van het energieplafond. De volgende stap is om de grote winsten van energiebedrijven hiervoor gedeeltelijk te gebruiken.
17. Bij projecten rondom duurzame energie wordt een Omgevingsfonds verplicht. Vanuit dat fonds worden buurtvoorzieningen betaald. Bijvoorbeeld voor het opknappen van een buurthuis of het behoud van een bibliotheek.
18. Lokale ondernemers worden gestimuleerd mee te doen aan projecten voor duurzame energieopwekking. Dit doen we door het uitschrijven van maatschappelijke tenders, waarbij organisaties initiatieven in kunnen dienen. Al in een vroeg stadium wordt aan omwonenden, energiecoöperaties, ondernemers en bedrijven gevraagd welke ruimtelijke en maatschappelijke voorwaarden zij belangrijk vinden voor deze tender.
19. Iedereen krijgt de mogelijkheid om mee te denken en te praten over de energietransitie. We ondersteunen gemeenten actief bij het stimuleren van deelname aan nieuwe projecten

rondom duurzame energie. Een belangrijke voorwaarde is dat er verschillende groepen aan mee kunnen doen zodat de deelname eerlijk verdeeld is.

20. We organiseren een Drents burgerberaad om ons klimaatbeleid uit te breiden. Dat burgerberaad krijgt de middelen om in goed overleg tot goede beslissingen te komen. We vragen inwoners na te denken over gezamenlijke creatieve en krachtige oplossingen om klimaatverandering te vertragen.
21. Datacenters vragen veel energie. Vanwege de gebrekkige ruimte op het net is het niet uit te leggen dat zij worden aangesloten op het net. Er is geen plek voor nieuwe hyperscales in Drenthe. Bestaande datacenters moeten hun ecologische voetafdruk rapporteren.

PROGRAMMAPUNTEN VERDUURZAMEN BEBOUWDE OMGEVING

22. De warmtetransitie is een van de grootste uitdagingen bij het klimaatneutraal maken van onze provincie. Drentse woningen moeten van het aardgas af en de provincie neemt daarin een stimulerende rol en we volgen daarin de afspraken uit het Klimaatakkoord. Buurten die niet klimaatneutraal gemaakt kunnen worden, worden aangesloten op warmtenetten. We helpen gemeenten bij het organiseren van de warmtetransitie.
23. Fiksbrigades, die inwoners helpen bij het isoleren en verder verduurzamen van hun huis, brengen materialen en uitvoerders bijeen en spelen een grote rol bij de verduurzaming van woningen. De gemeentelijke fiksbrigades kunnen, waar nodig, rekenen op provinciale steun.
24. De provincie ondersteunt gemeenten bij het vergroenen van het stedelijke gebied door middel van campagnes en acties zoals het verwijderen van tegels en het planten van bomen. Dit draagt bij aan het bewustzijn en werkt echt. Deze inspanningen helpen ook om de omgeving aan te passen aan de veranderende klimaatomstandigheden, zoals het opvangen van meer water en het voorkomen van hittestress.

PROGRAMMAPUNTEN

ENERGIETRANSITIE

25. Een van de grootste problemen in de energietransitie is het tekort aan arbeidskrachten. We gaan actief met mbo's in gesprek om oplossingen te vinden. Het Drenthe College heeft een grote rol bij het technisch onderwijs op de energietransitie.
26. De provincie stimuleert het bedrijfsleven actief om stageplaatsen aan te bieden voor leerlingen die kunnen bijdragen aan de energietransitie. We geloven dat het meedoen van allerlei verschillende groepen op de werkvloer in de technische sector de sector extra (vrouwelijke) arbeidskrachten kan opleveren.
27. We richten een scholingsfonds op dat werknemers begeleidt om vanuit de fossiele sector over te stappen naar een duurzamere sector.
28. De provincie stimuleert zon- en windprojecten. We houden oog voor innovatie. Daarom ondersteunen we ook ontwikkelingen op het gebied van aquathermie (duurzaam koelen en verwarmen met water), blauwe energie, infrarode warmtepanelen en dergelijke.
29. Voor grootverbruikers van energie komt een actieplan. We controleren of zij zich houden aan de wettelijke verplichtingen tot besparing. We willen met deze bedrijven afspreken dat zij zich verbinden aan een grotere besparing dan wettelijk is verplicht.
30. In Emmen zijn voldoende mogelijkheden voor de vestiging van vernieuwende bedrijven. Ze leveren meer mogelijkheden op voor groene energie en zorgen voor duurzame werkgelegenheid.
31. GroenLinks is tegen kernenergie. Er is in Drenthe geen ruimte voor een kerncentrale voor energieopwekking.
32. GroenLinks is tegen grootschalige en/of industriële biovergistingsinstallaties. We openen geen nieuwe biovergistingsinstallaties en bouwen bestaande af.

TWEE: GEZOND LEVEN

In Drenthe zijn we trots op onze groene buitengebieden en op onze innovatieve ondernemers die leiden in klimaatadaptatie. Er is veel diversiteit en creativiteit in het midden- en kleinbedrijf op het gebied van duurzaamheid. Er zijn echter ook uitdagingen op het gebied van stikstofproblematiek en pesticidengebruik. GroenLinks wil een gezonde circulaire economie in een gezonde leefomgeving waar alle Drenten op kunnen rekenen.

We zullen ook werken aan gezonde en duurzame bereikbaarheid, zowel voor ontmoeting als voor ontwikkeling. In plaats van te investeren in nieuw verkeersnetwerk dat het gebruik van auto's stimuleert, zullen we duurzaam gebruik van wegen en bruggen stimuleren met aandacht voor verkeersveiligheid en ruimte voor openbaar vervoer en fietsen.

Voor GroenLinks is de gezondheid van mens en dier het uitgangspunt. Daarom werken we, samen met betrokken burgers en bedrijven, aan duurzame oplossingen. En dat heeft haast. Hoe langer we wachten, hoe groter de schade en hoe hoger de kosten om de natuur of de gezondheidsschade te herstellen.

LANDBOUW EN VOEDSEL

Visie op Kringlooplandbouw en Biodiversiteit: Als het aan GroenLinks ligt, zal de bio-industrie in 2040 zijn afgeschaft. Dit zou bijdragen aan het remmen van klimaatverandering en het verbeteren van het welzijn van dieren. In plaats van de bio-industrie zouden we dan grondgebonden en natuur-inclusieve landbouw hebben.

Wat is grondgebonden landbouw? Eigenlijk gaat het om grondgebonden veehouderij, waarbij het aantal dieren en de hectares gebruikte grond met elkaar in balans zijn. Zij vormen samen een kringloop. Voldoende grond onder het bedrijf is de basis voor milieuverantwoorde productie. Het is een duurzame en maatschappelijk gewenste bedrijfsvoering, waarbij dier, mest, bodem en gewas een kringloop vormen. Het is bovendien de enige bedrijfsvoering die op lange termijn houdbaar is. Weidegang, weidevogel- en bodembeheer, behoud van familiebedrijven en een leefbaar platteland zijn daaraan direct verbonden. Deze veehouders produceren in samenhang

met hun leefomgeving en veroorzaken geen mestoverschot of milieuproblemen. Het spreekt voor zich dat ook het welzijn van de boeren zelf erop vooruitgaat.

Samengevat:

- minder risico belasting van milieu en klimaat
- minder logistiek en 'industrialisering'
- meer ruimte en mogelijkheden voor weidegang
- meer kansen voor biodiversiteit, natuur-inclusieve landbouw en behoud landschap
- basis voor een maatschappelijk gewaardeerde vorm van landbouw

Als we de intensieve veehouderij vergelijken met zijn kunstmatig geconditioneerde bedrijfsvoering, waarbij geïmporteerde krachtvoeding wordt gebruikt en die voornamelijk produceert voor de export, dan zien we dat de intensieve veehouderij daarmee ook de verbinding met het Drentse cultuurlandschap verliest. In 2019 werd de agenda "Boer, burger en biodiversiteit" opgesteld. Het is hoog tijd om in Drenthe daadwerkelijk aan de slag te gaan met deze agenda.

Hoofdpunten zijn:

- economisch rendabele en duurzame landbouw stimuleren
- de kringlopen in de landbouw zoveel mogelijk sluiten
- het verlies aan biodiversiteit en landschapskwaliteit in het landelijk gebied ombuigen naar herstel en verbetering

GroenLinks vindt dat deze waardevolle omslag in de bedrijfsvoering samen met veehouders en kundige voorlichters tot stand moet worden gebracht. Draagvlak zal dan ook bij de Drentse bevolking zeker aanwezig zijn.

GEZONDE LEEFOMGEVING

Door enorme overheidsbezuinigingen en keuzes voor taken in de provincie zelf staan de budgetten voor zowel natuur als sociale taken fors onder druk. Een toekomst voor Drenthe kan alleen maar als we ons platteland koesteren en duurzaam ontwikkelen. Daarbij zijn vitaliteit en duurzaamheid sleutelwoorden.

Duurzaamheid staat voor hier en nu, daar en later. Zowel in de 'groene' zin als in sociale zin. Het Drentse platteland verdient zorgvuldigheid in energieverbruik en CO2-uitstoot, in natuur en landschapsbeheer, maar ook in een samenleving waar men elkaar respecteert en waardeert. Een samenleving waar zorg zó georganiseerd is, dat je ook als je hulpbehoevend wordt nog in je eigen dorp kunt blijven wonen.

Vitaliteit gaat over levenskracht, gezond zijn en energie hebben om zaken te ondernemen. Een vitaal platteland gaat over het buitengebied, in oppervlakte het grootste deel van de provincie Drenthe. Een vitaal platteland biedt ruimte voor recreatie en levert vanuit de landbouw en natuurproducten en diensten die direct in de regio verkocht kunnen worden. Sociale en economische ontwikkelingen in het buitengebied moeten de cultuur en natuurwaarden van het landschap versterken.

KNELPUNT GAE

Groningen Airport Eelde werd in 2012 aangemerkt als een publiek belang en kreeg op basis daarvan voor miljoenen aan financiële steun. Ook lokale en provinciale overheden hebben miljoenen aan subsidies verleend: deze investeringen hebben op geen enkele manier een bijdrage geleverd aan de versterking van de ruimtelijk-economische infrastructuur en aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in het Noorden. We moeten echt stoppen met het pompen van miljoenen aan belastinggeld in een bodemloze put. GroenLinks gelooft niet in de zoveelste ballon die door GAE wordt gelanceerd. Het ministerie heeft andermaal gesteld geen cent te investeren in GAE. Wij volgen deze lijn. Wij kiezen voor minder stikstof en meer ruimte voor natuurherstel. Wij kiezen voor een andere bestemming van het luchthaventerrein: een groot woongebied met verschillende woonmilieus. Daarbij leggen we de nadruk op starters en mensen met een kleine portemonnee, waaronder Groningse studenten. Door supersnel te bouwen ontstaat een 'surge' die in één klap de woningmarktproblematiek kan oplossen, inclusief de te hoge kooprijzen en huren.

GEBRUIK VAN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Een monocultuur kom je in de natuur niet gauw tegen, het ecosysteem zelf zorgt dat een soort niet dominant wordt, dan werkt immers het systeem niet meer. Die regulering zien we in de vorm van etende insecten, bacteriën, schimmels etc. Alle onderdelen van de keten werken samen en hebben elkaar nodig.

Als mens creëren we wel regelmatig een monocultuur en dan moet er chemisch ingegrepen worden om het natuurlijk regulerend mechanisme tegen te gaan. Te lang hebben we gedacht dat

we die gewasbeschermingsmiddelen zonder nadelige gevolgen konden gebruiken en dat alleen de onwelkome gasten werden aangepakt. Inmiddels weten we beter en zien we de schadelijke gevolgen voor mens en natuur. Veel mensen maken zich dan ook terecht zorgen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals ze eufemistisch heten. Ze zijn doorgaans behoorlijk giftig.

GroenLinks is voor een duurzame productie van voedsel en andere landbouwgewassen.

Daarmee willen we een versnelde afbouw van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Via de omgevingsverordening en omgevingsvisie willen we hier zo snel mogelijk inhoud aan geven door het instellen van spuitvrije zones van honderden meters om zo te zorgen voor een pesticiden-vrije zone rondom speelplekken, scholen, sportvelden, en publieke parken en tuinen. Verder wil GroenLinks stimulering van grondgebruik en teelten waarbij chemische middelen niet langer gebruikt worden. Ook verwachten wij vanuit het Rijk een snellere regulering van het gebruik van cocktails van middelen.

De in het verleden gebruikte middelen zullen wij nog lang in ons voedsel en zelfs in ons lichaam aantreffen, daarom moet het gebruik snel gereduceerd worden. Ook zonder gebruik van gif is het mogelijk om appels en aardappels te eten en een vaas bloemen in huis te halen.

"I don't care about spots on my apples

Leave me the birds and the bees" (Joni Mitchell 1970, versie van Counting Crows, 2002)

BEREIKBAARHEID

Visie: In 2030 gaat de Drentse inwoner duurzaam van A naar B. De fiets is hét vervoermiddel om je te verplaatsen, ook in het landelijk gebied. Je kunt gebruik maken van de vele doorfietsroutes die kernen met elkaar verbinden. En als je nog sneller wilt (met bijvoorbeeld een speed-pedelec), dan neem je een van de fietsnelwegen.

TOEKOMSTDROOM:

Het is inmiddels 2030. Gebleken is dat het Drentse autowegennet al breed en groot genoeg was in 2022. De automobilist komt op een vlotte manier op zijn eindbestemming, maar dat gebeurt in samenhang met wat de omgeving aan kan. Een fijne bijkomstigheid is dat er in Drenthe inmiddels een meerderheid aan elektrische auto's op de weg rijdt, met minder belasting voor het milieu.

Het openbaar vervoer biedt in 2030 een écht alternatief voor de auto. De Drentse inwoner krijgt met één app een route die dicht bij zijn huis begint en ook dicht bij de bestemming eindigt. Aansluitingen zijn ideaal via de vele HUB's waar je ook nog je pakketje af kan geven of een bak koffie mee kunt nemen. De hele reis is makkelijk te betalen of op rekening te zetten. Begrijpelijk voor jong en oud.

Nieuw is ook de reismogelijkheid met de trein van Emmen, via Ter Apel, naar Groningen. De lijn is nu een jaar in gebruik en massa's inwoners maken hier gebruik van. Evenals van de nieuwe treinstations bij Tynaarlo, Hooghalen, Pesse en Koekange. De nachttrein op deze lijn is ook een enorm succes gebleken.

Hoe bereiken we het toekomstbeeld: door openbaar vervoer in heel Drenthe goed en zo duurzaam mogelijk te regelen. GroenLinks gaat voor maximale bereikbaarheid. Dat betekent dat zowel het hoofdlijnnet als het vervoer naar en van de kleinere kernen goed op orde is. GroenLinks vindt openbaar vervoer belangrijk als milieuvriendelijk alternatief voor de auto om van A naar B te komen. Het reguliere openbaar vervoer staat echter onder druk. De dienstregeling versobert en sommige lijnen worden helemaal opgeheven. Hiermee komt de leefbaarheid in het gedrang. Bewoners van de kleinere dorpen dreigen geïsoleerd te raken. Waar de markt geen openbaar vervoer meer aanbiedt wil GroenLinks samen met de inwoners zoeken naar duurzame alternatieven. Het is onder andere aan de gemeente om financiële middelen beschikbaar te stellen voor goede, duurzame initiatieven van inwoners op het gebied van openbaar vervoer. De aanwezigheid van voldoende oplaadpunten voor de OV-pas is belangrijk, zeker op het OV-knooppunt Gieten.

GroenLinks stelt echter dat bereikbaarheid zeker niet hand-in-hand hoeft te gaan met snelheid. Minder snel rijden heeft voordelen bij onder andere energiegebruik, geluidsoverlast, fijnstofuitstoot, CO-2 uitstoot en verkeersveiligheid. In veel gevallen zal een lagere snelheid leiden tot een betere doorstroming. Wij zijn pleitbezorger van een herziening van ons wegennet, om te zien of wij sommige wegen kunnen afwaarderen, maximumsnelheden kunnen verlagen en om slimme handhavingsmiddelen in te zetten ter bevordering van de veiligheid en andere positieve neveneffecten.

We willen ook gaan voor een volwaardig fietsnetwerk, zodat onze inwoners optimaal gebruik kunnen maken van de (elektrische) fiets, speed-pedelec en e-scooter. Wat ons betreft krijgen deze fietsverbindingen voorrang op autoverkeer, daar waar zij kruisen met autowegen. In het verlengde daarvan is GroenLinks ook voorstander van de voorrang voor fietsers op rotondes in Drenthe.

KNELPUNT N34

GroenLinks wil naar een 'vlot en veilig' provinciaal wegennet, in balans met de landschappelijke omgeving. De plannen voor gedeeltelijke verdubbeling wijzen wij af vanwege de nadelige effecten op natuur en landschap, in het bijzonder de nabijgelegen natuurgebieden en het Geopark Hondsrug.

De verdubbeling leidt tot een toename van de uitstoot van CO2 en stikstof als gevolg van extra verkeer en verkeer dat dichterbij de natuurgebieden komt.

Als provincie hebben wij een verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat onze inwoners zich kunnen verplaatsen in de regio. Het autowegennet in Drenthe mag als voltooid worden beschouwd.

GroenLinks kiest voor minder snel rijden, zowel op de N34 (van 100 naar 80) als op provinciale 80 km-wegen. Op verzoek van bewoners kan de maximumsnelheid naar 60 km per uur teruggebracht worden: bijvoorbeeld op de weg van Assen via Huis ter Heide naar Veenhuizen. Allemaal bedoeld voor minder energieverbruik, geluidsoverlast, fijnstof en CO2 uitstoot.

Daarnaast willen wij gaan voor een volwaardig fietsnetwerk. Voor meer en betere toeristische fietspaden én voor een snelfietsnetwerk. De bereikbaarheid met het openbaar vervoer naar dorpen blijft een punt van aandacht.

PROGRAMMAPUNTEN BEREIKBAARHEID VOOR IEDEREEN

1. In de Drentse omgevingsvisie en het uitvoerende beleid krijgen openbaar vervoer, fiets en voetganger voorrang boven de auto. De fietser krijgt, ook letterlijk, zoveel mogelijk voorrang buiten de bebouwde kom.
2. Drenthe zoekt naar innovatieve oplossingen die bijdragen aan duurzame mobiliteit. We treden op als partner van gemeenten en andere overheden.
3. We zetten het provinciaal ov-knooppuntenprogramma door en versterken dit. Een ov-netwerk (met meerdere belangrijke knooppunten) dient als basis voor de mobiliteit. Er is

provinciale regie nodig voor het creëren van hubs en stimuleren van deelsystemen in deze gebieden.

4. Het openbaar vervoer staat onder druk. Het beleid om in te zetten op de belangrijke en sterke ov-lijnen ondersteunen we. We kijken ook naar de bereikbaarheid in minder stedelijke gebieden. Vooral hier moeten we ingrijpen om vervoersarmoede tegen te gaan. Dit doen we met maatwerk. Soms met volwaardig ov, maar ook innovatieve deelsystemen, taxibonnen, enzovoort, kunnen een oplossing bieden.
5. Ook in de nieuwe vervoersconcessies staat betaalbaar (openbaar) vervoer voor alle inwoners centraal. Bij de nieuwe concessies wordt invulling gegeven aan het begrip basisbereikbaarheid waarbij vervoersarmoede wordt tegengegaan. Hierbij kijken we naar verschillende vormen van vervoer. Naast bereikbaarheid staat duurzaamheid voorop.
6. Fietsers voorrang op rotondes. Doorfietsroutes inplannen en faciliteren tussen alle kernen.
7. Fietssnelwegen initiëren (Meppel-Assen, Meppel-Hoogeveen, Hoogeveen-Emmen, Emmen Assen)
8. Snelheidsverlagingen op het provinciale wegennet
9. Hoge beschikbaarheid van laadpalen, waarbij het uitgangspunt is dat iedereen die voldoende ruimte heeft bij huis, hier zelf zorg voor draagt.
10. HUB's uitbreiden
11. De Nedersaksenlijn in 2030, de lijn Emmen-Coevorden-Bad Bentheim-Rheine in 2025.
12. Nieuwe treinstations
13. Het verlagen van de maximale snelheid is een goede maatregel om de uitstoot van schadelijke stoffen te verlagen en om de verkeersveiligheid te vergroten. We willen de snelheid op provinciale wegen verlagen naar maximaal 80 km/uur.

14. We verkennen waar we een bijdrage kunnen leveren aan de recreatieve en functionele mobiliteit specifiek voor voetgangers. We willen dat er meer aandacht is voor de veiligheid van voetgangers en aantrekkelijkheid om te wandelen. Bijvoorbeeld door aanleg van schelpenpaden langs provinciale wegen en watergangen, met aandacht voor toegankelijkheid.

15. Het stimuleren van elektrisch vervoer blijft onze prioriteit. (Veilig) gebruik van de e-bike wordt gestimuleerd en het gebruik van de elektrische auto wordt gefaciliteerd door het ontwikkelen van een goede energie-infrastructuur, zoals laadpalen.

DRIE: GROENE ONTWIKKELING

Natuur is waardevol en voorwaardelijk voor ons leven in Drenthe. Zonder natuur hebben we geen voedsel en kunnen we niet gezond leven. We moeten er niet alleen zuinig op zijn, we moeten het verder uitbreiden. De afgelopen jaren is, juist door de inzet van GroenLinks, veel nieuwe natuur gerealiseerd. Jaarlijks zijn er in de provincie honderden hectares nieuwe natuur bijgekomen. Hier moeten we verder mee gaan.

Ook water is van belang voor ons landschap en de natuur. Water draagt bij aan de woonkwaliteit, klimaatadaptatie en biedt een belangrijke vorm van duurzaam vervoer. Het belang en de verschillende toepassingen van water vragen om een brede benadering. In de volgende hoofdstukken lichten we dit toe.

We gebruiken de nieuwe Omgevingswet om te waarborgen dat gemeenten duidelijker regels opstellen voor natuur in de gebouwde omgeving en in de openbare ruimte. Op andere plekken wordt hard gewerkt om de verstoorde natuurbalans te herstellen. Het Masterplan Biodiversiteit, dat mede dankzij GroenLinks is opgesteld, is hierin leidend. Aan de hand van dit Masterplan herstellen we de biodiversiteit in Drenthe stukje voor stukje. Samen met diverse partners zetten we ons in voor een beter beheer van de natuurgebieden. Er valt nog een wereld te winnen, en daar zetten wij ons als groene milieupartij voor in.

GroenLinks gelooft dat een groene aanpak het beste slaagt door combinaties te maken. Zo combineren we voedselbeleid met klimaatwinst en combineren we in ons beleid gezondheid en geluk met een groene woonomgeving. We bevorderen natuurinclusief bouwen om de woonkwaliteit te verbeteren én om biodiversiteitsdoelen te behalen.

NATUURBEHEER EN BIODIVERSITEIT

Visie op natuurbeheer: In een steeds drukker wordend Drenthe waar vele functies samenkomen is het buitengebied de plaats van ruimtelijke conflicten geworden. In die schaarse buitenruimte wordt strijd geleverd tussen functies en om de ruimte.

In de toekomst ziet GroenLinks graag een landelijk gebied in Drenthe waar de afstand tussen natuur, voedselproductie, landschap en recreatie klein geworden is. Hierbij is het onze vurige wens dat er meer waardering komt voor onze voedselproducenten en beheerders van het landschap. Lokaal produceren en lokaal consumeren draagt bij aan de waardering voor het agrarisch gebruik in het landelijk gebied. Boeren en boswachters zijn collega landschapsbeheerders. Vanzelfsprekend ronden we het Natuur Netwerk Nederland op tijd af en stimuleren we ook op andere plekken maatregelen voor meer biodiversiteit. Soorten die voor Drenthe van bovengemiddeld van belang zijn gaan erop vooruit, de totale biodiversiteit neemt toe. Het herstel van hagen, houtwallen en andere landschapselementen draagt bij aan biodiversiteitsherstel. Bodem en waterkwaliteit herstellen zich en voedselproductie slaat duidelijk de weg in van circulariteit. Natuur en voedselproductie zijn niet strikt gescheiden, natuur is ook zichtbaar op akkers en bloemrijke weilanden, agrarisch medegebruik van natuurgronden vindt op veel plekken plaats.

Keuzes van met name de centrale overheid in het verleden hebben ertoe geleid dat ook in Drenthe de belasting van de buitenruimte groter is dan verantwoord. De waterkwaliteit is onvoldoende, de natuur staat onder druk en boeren krijgen onvoldoende betaald voor het voedsel dat zij produceren. Het totale systeem laat duidelijk tekenen van verval zien, al geruime tijd. GroenLinks staat geen revolutionaire wending voor maar een geleidelijke transitie met oog voor alle betrokkenen. Geen transitie gaat immers zonder weerstand en zonder dat partijen hinder ervaren, daar moet oog voor zijn en hulp bij geboden worden. Hierbij wil GroenLinks zich richten op de beweging richting de toekomst en geen vaste (en polariserende) stip op de horizon. Steeds meer boeren laten zien dat ze een bestaan kunnen opbouwen met duurzame voedselproductie zonder blijvend verlies aan inkomsten. GroenLinks wil deze beweging faciliteren en versnellen. De producten die in Drenthe van en uit de grond komen zijn te waardevol om grotendeels onbewerkt de provincie te verlaten. Zowel de aardappels, het graan, melk en vlees zijn waardevolle producten die het verdienen lokaal geconsumeerd te worden. Ook de productie van natuurlijke bouwmaterialen kan zowel bijdrage aan de Drentse economie als aan de biodiversiteit. Educatie over voedselproductie en het werk op een agrarisch bedrijf kan

bijdrage aan een positief imago en grotere waardering voor de boer. GroenLinks investeert ook in een betere samenwerking tussen Rijk en Provincie. Keuzes die het Rijk maakt hebben regelmatig een grote impact op het landelijk gebied. Iedere provincie is uniek, dat geldt zeker voor Drenthe, dat rechtvaardigt een grote rol voor de provincie in het eigen landelijk gebied. Daar waar regels belemmerend werken in de transitie naar een duurzamer gebruik van het landelijk gebied werken wij aan het aanpassen van belemmerende regels.

De Omgevingswet (en Omgevingsvisie en -verordening) kan worden ingezet als instrument:

- Alle nieuwbouw heeft een dak met zonnepanelen of een groen dak of beide.
- Nieuwe industriële grootverbruikers zorgen voor hun eigen duurzame energievoorziening met minimaal een energie coëfficiënt van 0,0.

KNELPUNT STIKSTOF

De eerste geluiden over een teveel aan mest en stikstof stammen al uit de 60'er jaren van de vorige eeuw. Toch hebben we nog lang vastgehouden aan schaalvergroting, produceren tegen lage kosten en veel export. Ondertussen lijdt de natuur al decennialang onder een teveel aan stikstofdepositie, raakt de bodem uitgeput, krijgen we de doelen voor schoon water niet op orde en wordt het klimaatprobleem groter. Herhaaldelijk trekken rechters of de EU aan de noodrem. Piepend en krakend komt Nederland tot een stilstand omdat we te lang zijn doorgedaan op een weg waarvan we best wisten dat die niet duurzaam was. De bouw is op veel plekken stilgevallen door de stikstofproblemen en ook de klimaatopgave gaat een grote impact hebben. Nederland komt tot het besef dat het anders moet, een besef waar GroenLinks al lang voor strijdt.

Van de Rijksoverheid verwachten wij dat ze tot kader stellende besluiten komt in de aanpak van de klimaat-, stikstof- en waterkwaliteitsopgave. Een afrekenbare stoffenbalans kan helpen om verspillen van stikstof tegen te gaan. Hiermee wordt bijgehouden wat er aan stikstof op het boerenbedrijf wordt aangevoerd en wat er wordt afgevoerd waarbij het overschot wordt belast. Daarmee ontstaat een prikkel tot duurzaamheid die zowel de natuur als de waterkwaliteit goed zullen doen. Ook een taakstelling wat betreft emissies uit stallen en bemesting past op rijksniveau. Verder wil GroenLinks een gedecentraliseerd budget voor de aanpak van de stikstof-, klimaat- en wateropgave. Samen met de sectoren zorgen we dat de problemen worden aangepakt en dat er bestaansrecht overblijft voor bedrijven en natuur.

Het hele systeem moet daarbij veranderen. De sterk op schaalvergroting in de landbouw sturende werking van financiers, toeleveranciers en afnemers moet veranderen. Boeren worden geholpen in het ontsnappen uit de knellende werking van financieringsconstructies en levercontracten. Iedereen lijkt aan de boer te verdienen behalve de boer zelf.

Innovatie kan bijdrage aan de oplossing maar tegelijk moeten we ook de transitie maken. Productie van ons voedsel kan weer gaan bijdragen aan biodiversiteit en het watersysteem. Door een geleidelijke verandering van productiemethoden verbetert de structuur van de bodem, waardoor er meer water vastgehouden kan worden.

De methaan- en CO₂-uitstoot moet omlaag, ook in de agrarische sector. Dit zal impact gaan hebben op de veestapel, ook in Drenthe. Hoe complex ook, via we pakken als GroenLinks de stikstof- klimaat- en wateropgave integraal aan en brengen daarmee duidelijkheid voor ondernemers en maatschappij.

DIERENWELZIJN

Dieren worden te vaak gebruikt als gebruiksvoorwerp of productiemiddelen. GroenLinks wil het welzijn van dieren verbeteren. Dat betekent dat we streven naar een andere vorm van landbouw. We zijn tegen megastallen, omdat die veel dierenleed en milieuvervuiling met zich meebrengen. Boeren worden door bestaand beleid gedwongen om steeds grootschaliger te werken, maar wij zijn ervan overtuigd dat kleinschaligheid en voldoende buitenruimte voor landbouwdieren uiteindelijk beter is voor dier én mens. En we zijn er ook van overtuigd dat boeren op die manier een goed inkomen kunnen genereren. Daarom stimuleren we waar mogelijk biologische en grondgebonden landbouw.

FAUNABEHEER

De provincie streeft een 0-stand na van groot wild (bijv. edelhert), terwijl tegelijkertijd de wolf oprukt. De wolf is in principe welkom in de grote natuurgebieden van Drenthe.

Voedsel voor de wolf zou te vinden moeten zijn in de natuurgebieden (zoals ree en edelhert) omdat hij anders gedwongen wordt tot makkelijke prooien zoals schapen en jongvee.

De aanwezigheid van de wolf roept angst op en er zijn al geregeld incidenten geweest waarbij schapen en jongvee werden gedood of verwond. Het faunabeheer in Drenthe moet, zeker met de komst van de wolf, anders worden opgezet. Boeren en herders moeten geholpen worden met subsidies en voorlichting bij het beschermen van hun dieren met effectieve rasters e.d. Ook de Drentse plattelandsbevolking moet goed worden geïnformeerd.

PROGRAMMAPUNTEN

NATUURBEHEER EN DIERENWELZIJN

1. We versnellen het uitbreiden van de natuur en zorgen ervoor dat ons provinciaal Natuurnetwerk Nederland (NNN) uiterlijk in 2027 is voltooid.
2. De provincie stelt een actieplan op om de achteruitgang van weidevogels te stoppen. We richten in 2023 een kenniscentrum op voor weidevogels.
3. Flora- en faunabeheer vindt zo diervriendelijk mogelijk plaats.
4. De wildoversteek bij provinciale wegen moet uitgebreid en verbeterd worden.
5. Het wordt eenvoudiger om kleine schuilstallen te bouwen in landelijk gebied. Dit om te voorkomen dat koeien, paarden, schapen en andere weidedieren aan weer en wind, of juist aan oververhitting worden blootgesteld.
6. De provincie verleent geen medewerking aan activiteiten waar dieren worden gebruikt ter vermaak of waar dieren beperkt worden in hun soorteigen gedrag, zoals bij dierenbeurzen en/of tentoonstellingen.

WATER

Visie op de Drentse Waterhuishouding: schoon en klimaatbestendig: Water speelt een grote rol in ons natuurbehoud en de klimaatadaptatie. We kunnen er niet zuinig genoeg op zijn. We moeten ons instellen op zowel te veel als te weinig water. Bovendien willen we verdere vervuiling van water tegengaan. Ten slotte ziet GroenLinks ook kansen om water in te zetten in de omslag naar schone energie.

OMGAAN MET WATEROVERLAST

In Drenthe willen we een klimaattoets, waarin water een belangrijke rol speelt. Samen met waterschappen en gemeenten doen we al waterstresstesten. Dat is noodzakelijk om het

overstromingsgevaar tegen te gaan. Bij de inrichting van de omgeving bouwen we niet in kwetsbare gebieden. Ook spelen belangrijke dilemma's rond eventuele peilverhoging van Nederlandse waterbekkens. GroenLinks wil dat Drenthe gemeentelijke en regionale klimaatadaptatieplannen stimuleert waar dat wenselijk is, in samenwerking met gemeenten en waterschappen. Onze Drentse natuurgebieden kunnen bij overmatige regenval en hoge waterstanden grote hoeveelheden water bergen, waarmee de veiligheid van bewoonde gebieden wordt gegarandeerd en wateroverlast wordt tegengegaan. Daarnaast zijn deze gebieden een potentieel reservoir van zoet water in perioden van droogte.

Klimaatadaptatie is essentieel, zowel in bebouwde als in groene gebieden. We zorgen dat we de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte en hevige buien aan kunnen. We stappen over op een ander waterbeheer: van water afvoeren naar slim water vasthouden. Hierbij kiezen we zoveel mogelijk voor natuurlijke maatregelen: meer groen in de steden, bouwen aangepast aan het klimaat en zorgen dat water beter wordt opgevangen en verwerkt.

VERDROGING TEGENGAAN

De Drentse zandgronden worden in toenemende mate kwetsbaar voor grootschalige verdroging, mede door afname van het organische gehalte. Een actieplan tegen verdroging is dus urgent. Met name de Drentse natuurgebieden moeten tegen verdroging worden beschermd, maar ook de landbouw heeft baat bij maatregelen tegen verdroging. Het peilbeheer van grondwater wordt steeds belangrijker om genoeg watervoorraad beschikbaar te hebben voor het vroege groeiseizoen en gebruik tijdens de zomerperiode. 'Landbouw op peil' is een oplossing hiervoor: het vasthouden van water op landbouwgebieden en ervoor zorgen dat dat water ook snel weer weg kan. GroenLinks wil meer experimenteren mogelijk maken. Het herstellen van de veengronden, bijvoorbeeld in Bargerveen, is een prioriteit omdat dit een positief effect heeft op het vasthouden van zoet water en de opname van CO₂.

SCHOON WATER IS VAN LEVENSBELANG

De Europese normen voor waterkwaliteit wil GroenLinks absoluut halen in 2027. Deze normen zijn voor GroenLinks van toepassing op alle wateren in Drenthe, niet alleen op de wateren die staan op de beperkte lijst van de Kaderrichtlijn Water. De provincie en de waterschappen werken samen om te voorkomen dat schadelijke medicijnresten, pesticiden en microplastics via de afvalwaterzuivering in het grond- en oppervlaktewater komen. Om te voorkomen dat er te veel

meststoffen en pesticiden in onze watersystemen komen is het noodzakelijk om bufferzones bij landbouwgebieden in te stellen.

SITUATIE IN DRENTHE NU: NOG VEEL TE DOEN

We krijgen steeds meer te maken met langdurige droogte en hittegolven door de klimaatverandering. Tegelijkertijd is er vaker extreme neerslag. Veel gemeenten en regio's kunnen het extra water niet aan. Drentse boeren hebben last van zowel de wateroverlast als de verdroging. Belangrijke zorg is daarnaast dat ons water steeds meer vervuild raakt door medicijnresten, pesticiden en microplastics.

SAMEN WERKEN AAN SCHOON EN GEZOND WATER

In Drenthe werken provincie, waterschappen en gemeenten nauw samen. In die samenwerking vraagt GroenLinks extra aandacht voor verdroging en vernatting, schoon water en de samenwerking in de afvalwaterketen. De samenwerking betekent een belangrijke bijdrage in het inrichten van een gezond en robuust watersysteem. Dit voorkomt wateroverlast voor de inwoners van Drenthe en creëert een goede leefomgeving voor planten en dieren die hier van nature voorkomen. Robuust betekent dat de beken natuurlijk ingericht worden en tegen een stootje kunnen. Zo kunnen ze meer water vasthouden en kunnen vissen ongehinderd zwemmen. Ook worden maatregelen genomen om verdroging van belangrijke natte natuurgebieden tegen te gaan. We willen nog meer aandacht voor de kwaliteit van natuurlijk zwemwater, waar veel gebruik van wordt gemaakt. In een straal van enkele kilometers moet elke inwoner goed zwemwater tot zijn of haar beschikking hebben. Tegelijk met de Provinciale Statenverkiezingen vinden de Waterschapsverkiezingen plaats. GroenLinks Drenthe is verwant aan de partij 'Water Natuurlijk', die aan deze Waterschapsverkiezingen deelneemt.

PROGRAMMAPUNTEN WATERBEHEER

7. We willen een actieplan tegen verdroging, zowel in natuur- als in landbouwgebieden, met beek- en kreekherstel, natuurvriendelijke oevers en vispassages.
8. Er komen regionale klimaataanpassingsplannen, met o.a. extra waterbergingen om wateroverlast te voorkomen en meer waterreserves op te bouwen tegen verdroging.

9. We willen meer pilots met 'Landbouw op peil'. Deze richten zich o.a. op het voorkomen van verdroging en op vermindering van uitstoot van broeikasgassen door veenweides.
10. We werken samen met waterschappen aan een kanskaart 'Energie uit water', om warmte uit oppervlaktewater en afvalwater in te zetten als schone energiebron en aan de opname van deze kansen in de regionale energiestrategieën.
11. De provincie houdt toezicht op de maatregelen die het waterschap neemt op basis van de waterstresstests bij gemeenten en bevordert dat de aanbevolen maatregelen tijdig worden uitgevoerd.
12. De komende jaren zorgen we voor gedegen inzicht in de waterbeschikbaarheid. De uitwerking in de regio's gebeurt door de provincies, in samenwerking met de waterbeheerders en de gebruikers. Het Rijk is daarbij verantwoordelijk voor de uitwerking van de waterbeschikbaarheid van de hoofdwatersystemen.
13. We houden de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater nog beter in de gaten dan voorheen, en nemen direct maatregelen als de normen worden overschreden.
14. Rond gebieden met kwetsbare natuur, zoals vennen, en Natura2000-gebieden beperken we wateronttrekking.
15. We staan open voor onderzoek naar en eventuele winning van aardwarmte (diepe en ultradiepe geothermie) onder voorwaarden. Omdat bij de boringen van schaliegas chemicaliën gebruikt worden die het grondwater vervuilen, zijn we tegen de winning van schaliegas. Ook zijn we tegen de winning van andere soorten fossiele energie (o.a. olie) in de provincie.
16. Het afvalwater dat ontstaat bij de winning die nu nog plaatsvindt of gaat vinden mag niet in de (Drentse) bodem worden geïnjecteerd.
17. Er komt een bufferzone vanaf de waterkant bij landbouwgebieden. In deze bufferzone mogen geen meststoffen of pesticiden worden gebruikt.

18. De Drentse waterschappen zorgen ervoor dat medicijnresten, pesticiden en microplastics uit ons afvalwater worden gehaald.
19. Provincies, waterbeheerders en gemeenten moeten samen zorgen voor veilig en gezond zwemwater en maatregelen treffen om blauwalg tegen te gaan. We zorgen ervoor dat vrijwel iedereen in onze provincie binnen een kwartier fietsen veilig kan zwemmen in open water of een zwembad.

PROGRAMMAPUNTEN SAMEN VERANTWOORDELIJK VOOR WATER

20. We zetten alles op alles om in 2027 te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. We werken hierbij samen met de waterschappen, de omgeving en de bedrijven.
21. Mest- en gifgebruik wordt sterk teruggedrongen om schadelijke uitspoel in oppervlaktewater en grondwater te voorkomen. We maken ons sterk voor een totaalverbod op het ziekmakende middel glyfosaat. We gaan verspreiding van kunstmest, plastics en medicijnresten tegen.
22. We zijn voor een 'eerlijker' belastingstelsel voor waterbeheer en waterzuivering. De grote verbruiker en de grote vervuiler betalen evenredig.
23. We maken de Waterschappen democratischer door ons in te zetten voor het verder terugdringen van het aantal geborgde zetels.

LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Drenthe kent wonderschone landschappen en een rijke cultuurhistorie. Van de heidegebieden in het midden tot de veengebieden in het zuidoosten: het Drentse landschap is en uniek geliefd bij inwoners en bezoekers. Een gebied als Bargerveen herbergt bijzondere planten en zeldzame dieren, die alleen daar voorkomen.

De natuur in Drenthe staat echter zwaar onder druk. Het stikstofprobleem grijpt ook hier om zich heen; het pijpenstrootje verdringt heel veel zeldzame planten.

GroenLinks wil dat dieren en planten de ruimte krijgen en dat bijzondere soorten extra worden beschermd. GroenLinks vindt het belangrijk dat iedereen kan genieten van natuurschoon en groen in de buurt. Een groene omgeving zorgt voor een grotere klimaatbestendigheid. Het beschermt tegen hittestress en het zorgt ervoor dat hemelwater beter kan worden opgevangen.

De ontwatering van de Nederlandse bodem, in Drenthe vooral in de veenweidegebieden, heeft diverse negatieve gevolgen. Door de ontwatering daalt de bodem met een afnemende biodiversiteit als gevolg. Verdroging van het veenweidegebied leidt tot een grotere CO₂-uitstoot. Naar schatting 5% van de totale uitstoot in Nederland is het gevolg van de verdroging van onze veengronden.

Vernatting van de bodem kan meerdere problemen tegengaan. Het stopt de bodemdaling. Het vermindert de CO₂-uitstoot en het vergroot de biodiversiteit.

PROGRAMMAPUNTEN DRENTS LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

24. We zijn trots op onze unieke waardevolle landschappen. Vooral de provinciale landschappen en gebieden met een UNESCO werelderfgoed-status. We maken ons sterk voor een versterking van hun landschappelijk en cultuurhistorische waarden en streven ernaar deze gebieden uit te breiden. Door inzet van landschapsfondsen worden regionale initiatieven ondersteund voor een betere bescherming die geborgd is voor de lange termijn.
25. De provincie beschermt het open landschap en kiest voor het realiseren van nieuwe woningen binnen de bebouwde omgeving. Verdere verdichting is goed mogelijk met bijvoorbeeld de transformatie van kantoorgebouwen en het realiseren van meer hoogbouw.
26. De provincie gaat werken met een Natuur Puntensysteem bij ruimtelijke ontwikkelingen in het Bijzonder Provinciaal Landschap. Het doel hiervan is ervoor te zorgen dat nieuwbouw zoveel mogelijk binding heeft met het omliggende landschap.

27. De provincie zet een programma op voor het beschermen van groen erfgoed, zoals botanische (heem)tuinen, beschermde bomen etc. Beschermen gaat om behoud en versterking voor nu en straks.
28. De veenweidegebieden worden beschermd. Door het waterpeil te verhogen (vernatting) wordt bodemdaling en CO₂-uitstoot tegengegaan. Hierbij hanteren we het principe van functie volgt peil. Dit betekent dat verdere peilverlaging ten behoeve van vee of landbouwvoertuigen niet meer wordt toegestaan.

GROEN EN RECREATIE

We kiezen voor een groen Drenthe; iedereen in onze provincie heeft groen in de buurt en iedereen kan genieten van de natuur. Groen en natuur in de buurt is bewezen belangrijk voor ieders welzijn en geluksgevoel. We vinden dat alle Drenten ontspanning moeten kunnen vinden in onze groen- en recreatiegebieden.

PROGRAMMAPUNTEN GROENE RECREATIE

29. GroenLinks vindt het belangrijk dat mensen kunnen genieten van de natuur. Er wordt onderzocht wat de optimale balans is tussen recreatief gebruik en natuurwaarden. De handhavingsmogelijkheden van provincie en omgevingsdienst worden uitgebreid zodat iedereen kan blijven genieten van de natuur- en buitengebieden.
30. We evalueren het functioneren van de recreatieschappen om de balans tussen recreatie en natuur(ontwikkeling) te handhaven.
31. We besteden aandacht aan beweegvriendelijke groene buitenruimtes waar veilige en toegankelijke wandel-, fiets-, en mountainbike-routes worden aangeboden.
32. We steunen duurzame initiatieven zoals die worden ontwikkeld door Vitale Vakantieparken.

33. Natuur- en milieueducatie is van grote waarde. Het leert kinderen de waarde inzien van natuur en milieu. Dit stimuleert hun waardering voor de eigen leefomgeving, bewustwording op jonge leeftijd draagt bij aan verantwoord gedrag op latere leeftijd. De provincie stelt een fonds in voor extra natuur- en milieueducatie. We betrekken inwoners en ondernemers bij de inrichting van hun (groene) omgeving.

34. Scholen worden gestimuleerd buitenonderwijs aan te bieden aan leerlingen, bijvoorbeeld op hun schoolplein of in de buitenruimte. De provincie ondersteunt scholen bij het verduurzamen van schoolgebouwen en het vergroenen van schoolpleinen. Daarnaast zien we graag bij elke school een schooltuin.

35. We investeren volop in 'groene vrijwilligers' zoals tellers, herstellers en vertellers. Zonder vrijwilligers kunnen we de natuur niet in stand houden. De provincie moet steun blijven geven aan deze vrijwilligers(groepen).

VIER: SAMEN LEVEN IN EEN SOCIALE PROVINCIE

Het tekort aan betaalbare woningen voor bewoners van Drenthe is groot. Het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren heeft vrij spel gegeven aan de markt en heeft de ongelijkheid in Nederland vergroot. De wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn lang, waardoor starters en mensen met lage- en middeninkomens nauwelijks aan een woning kunnen komen.

Wonen is een grondrecht. Het is belangrijk een goede, veilige woning te hebben; waar je je thuis voelt, met voldoende ruimte, groen in de buurt en burens die elkaar helpen als dat nodig is. Het aantal woningen dat gebouwd moet worden is enorm.

In het buitengebied geldt ook dat de ruimte beperkt is, bovendien zijn er gebieden waar het steeds moeilijker is om voorzieningen en de bereikbaarheid op peil te houden, en tegelijkertijd geïnvesteerd moet worden in landschaps- en natuurbehoud en herstel daarvan. Hierbij moet de provincie steeds nadrukkelijker de leiding nemen.

Drenthe is een fijne provincie om in te wonen. Naast prachtige natuurgebieden in de nabijheid is er ook grote verscheidenheid aan kunst en cultuur. In de steden is een ruim aanbod van kunstvormen in de mooie theaters, musea, festivals en dorpsfeesten. Zo laten we met trots zien wie we zijn. Op die manier tonen we onze diversiteit en bestrijden we ongelijkheid.

Onze democratie is iets om trots op te zijn. Het recht om mee te praten, je stem uit te brengen of om zelf te worden gekozen, is niet vanzelfsprekend. Daar is hard voor gevochten. Een strijd die tot op de dag van vandaag doorgaat. Maar onze democratie vraagt om onderhoud. Te veel mensen voelen zich onmachtig en hebben geen plek om mee te praten en mee te besluiten. GroenLinks werkt aan een sterkere democratie waarin mensen niet worden aangesproken als 'klanten en consumenten', maar samen en voor elkaar het leven de moeite waard maken. Ons openbare leven geven we zelf vorm.

GOED WONEN IN DRENTHE

Visie: Drenthe is een provincie waar plek is voor iedereen. Waar arm en rijk, praktisch en theoretisch opgeleid, met en naast elkaar kunnen wonen en leven. Een provincie waar elke regio een gezonde leefomgeving biedt en goede voorzieningen heeft.

Dat vraagt om een overheid die actief stuurt op de woningmarkt en let op het voorzieningenpeil. De provincie houdt daarom greep op zijn grondgebied en ondersteunt gemeenten bij het verstevigen van hun positie op de woningmarkt. De provincie bevordert de afstemming van woningbouw tussen gemeenten en doen er hun best voor dat alle gemeenten een passende woningvoorraad voor kwetsbare doelgroepen en lagere inkomens hebben. De provincie spant zich in om de sociale voorzieningen in krimpregio's op peil te houden en zorgt voor goede openbaar vervoersverbindingen.

De winnaars in de huidige woningmarkt zijn niet de starters en woningzoekenden maar de (internationale) beleggers die op grote schaal woningen opkopen en ze voor woekerprijzen in de markt zetten.

De woningmarkt is in de hele provincie overspannen. Hierdoor kunnen mensen niet gemakkelijk verhuizen omdat er vaak geen geschikte woning is te vinden. Deze situatie vraagt om een krachtige omslag. Voor GroenLinks is wonen geen handelswaar om geld mee te verdienen, maar een grondrecht. Iedereen heeft recht op een goede betaalbare woning, ongeacht je inkomen.

Daarom herstellen we de Nederlandse traditie van volkshuisvesting als publieke taak.

We hebben ook te maken met nieuwe woonwensen en woonvormen. GroenLinks wil dorpen en steden verleiden om de bouw/aanpassing van huizen mogelijk te maken ten behoeve van 'kangoeroe'-settings, waar ouders en kinderen samen en toch apart wonen om mantelzorg goed mogelijk te maken.

Wonen, werkgelegenheid en bereikbaarheid zijn met elkaar verbonden en ook klimaataanpassing vraagt aandacht. Bij alle nieuwbouw is dat onderdeel uiterst belangrijk.

De doelgroepen die we tegenkomen als we het hebben over wonen zijn heel verschillend: ouderen hebben andere behoeften dan starters of jongeren. De mogelijkheid voor ouderen om de oude dag in een plezierig verzorgingstehuis door te brengen zijn door de doorgeslagen marktwerking de nek om gedraaid.

Toekomstbestendig bouwen in de wijk is aantrekkelijk. Het betekent dat er in een dorp of wijk ruime mogelijkheden zijn voor doorstroming. GroenLinks wil een Impulsteam samenstellen dat samen met gemeenten kijkt naar wat gerealiseerd kan worden.

Aandacht voor eenzaamheid. Er is een toename van het aantal eenpersoonshuishouden dat voor stijging van eenzaamheid zorgt. Om deze reden wil GroenLinks deze doelgroepen de mogelijkheid bieden om klein of gedeeld te wonen. Dat kan door bijvoorbeeld het delen van een keuken, of wonen in een studio. Het mes snijdt hier aan twee kanten. Deze aanpak biedt het hoofd aan de ontwikkeling van de menselijke relaties die steeds meer een toevallig en samengesteld karakter krijgen. Deze benadering kan ook de kans op onderlinge onverschilligheid, en onderlinge onverdraagzaamheid verkleinen. Ook willen wij ons inzetten om de inwoners de ruimte te geven om samen te komen om gemeenschapszin, saamhorigheid en samenwerking te ontwikkelen.

PROGRAMMAPUNTEN GOED WONEN VOOR IEDEREEN

1. De provincie richt een provinciaal grondbedrijf op om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen stimuleren, zoals duurzame woningbouw en circulaire bedrijvigheid.
2. Provinciaal ontwikkelbedrijf
3. De provincie richt een fonds op voor sloop
4. Inbreiding voor uitbreiding
5. Alle nieuwbouw wordt circulair en natuur-inclusief gebouwd, met op harde daken zonnepanelen. Van nieuwe en bestaande gebouwen wordt in het kadaster opgenomen welke grondstoffen ze bevatten.
6. De provincie vraagt van gemeenten om een passende woningvoorraad voor kwetsbare doelgroepen en lagere inkomens na te streven.

7. De provincie kiest voor het realiseren van woningen binnen de bebouwde omgeving door alternatieve woonvormen, de transformatie van kantoorgebouwen en eventueel hoogbouw. Daarmee spaart de provincie het open landschap rondom de steden en dorpen.
8. De voorzieningen voor bewoners in krimpgebieden blijven op peil met creatieve oplossingen, zoals openbaar vervoer op maat, mobiele zorgverlening, samenwerkingsscholen en bezorgdiensten.
9. Tijdige ombouw van monumentale panden naar nieuwe functies, sloop van "rotte kiezen" in dorpen, ombouw naar woningen voor ouderen die slecht ter been zijn en kleinschalige woonzorgzones kunnen een oplossing bieden.
10. Wij pleiten ervoor dat de provincie het wonen in kleinschalige wooninitiatieven als nieuwe woonvorm erkent (bijvoorbeeld Tiny Houses, geclusterde woonvormen en initiatieven als Knarrenhofjes) en de totstandkoming van deze initiatieven -mits ruimtelijk inpasbaar- mogelijk maakt.
11. Betere samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties en huurdersorganisaties bij het oplossen van problemen in de volkshuisvesting.
12. Bij de bouw van huurwoningen zoeken naar mogelijkheden om naar label B te gaan.

Deze radicale omslag vraagt om een andere overheid. Een overheid die actief stuurt op een sterke en passende woonvoorraad in wijken met voldoende en krachtige voorzieningen. Een overheid die gemeenten actief ondersteunt bij het verstevigen van hun positie op de woningmarkt. Die de woningbouw tussen gemeenten afstemt en erop toe ziet dat alle gemeenten een passende woningvoorraad voor kwetsbare doelgroepen, lage- en middeninkomens realiseert. Die zich inspant om (sociale) voorzieningen in krimpregio's op peil te houden en zorgt voor goede openbaar vervoersverbindingen.

LEEFBAAR EN VITAAL PLATTELAND

Drenthe is een plattelandsprovincie. Er is nog rust en ruimte, waarden die volgens GroenLinks kwaliteit van leven bieden. Drenthe is ook de provincie om te wonen, te werken en te recreëren.

De samenleving, vooral op het platteland, verandert: dubbele vergrijzing (veel mensen worden in de komende tijd 65+ en mensen leven steeds langer) en daarnaast minder jeugdigen (krimp). De gevolgen van de krimp hoeven, als daar tijdig op wordt ingespeeld, geen problemen op te leveren. De provincie zou de Naoberhulp meer moeten stimuleren. Naober-/burenhulp is van oudsher het begrip dat je in de buurt en in je eigen gezin en familie omziet naar elkaar. Even een helpende hand bieden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan leefbaarheidsfondsen die op een praktische wijze een bijdrage kunnen leveren aan initiatieven binnen de gemeenten. Vanuit zo'n fonds kunnen lokale activiteiten worden ondersteund of voorzieningen in stand worden gehouden. De benodigde financiën kunnen komen uit sponsoring, fondsen of zelfwerkzaamheid.

Ombudsman voor het Platteland

GroenLinks vindt dat er een onafhankelijke instantie voor het landelijk gebied moet komen, een Ombudsman voor het Platteland. Deze organisatie zal in de gaten moeten houden hoe het met het platteland gesteld is. Het platteland kent tal van specifieke problemen. De landbouw moet drastisch veranderen, wat enorme gevolgen heeft voor het landelijk gebied en haar bewoners. Voorzieningen als winkels en postkantoren verdwijnen in hoog tempo of zijn al weg. Het openbaar vervoer wordt steeds verder weggesaneerd. Werkgelegenheid en huisvesting staan onder druk. Maar ook geheel andere problemen spelen. Fiets- en wandelroutes komen in de knel door nieuwe infrastructuur. Ook door schaalvergroting in de landbouw en verkaveling verdwijnen wandelroutes en oude boerenlandschappen.

De Ombudsman voor het Platteland zal ook een belangrijke functie kunnen vervullen in een nieuw perspectief voor de landbouw. GroenLinks wil dat het kabinet nog dit jaar een experiment start met groene en sociale diensten van boeren, betaald door de overheid. Door het leveren van diensten als natuur- en landschapsbeheer, wateropvang, recreatie en sociale diensten als zorg en educatie kunnen de Nederlandse boeren en boerinnen inspelen op de veranderingen in de maatschappij. De Ombudsman zou hierin kunnen bemiddelen, stimuleren en adviseren en de belangen van de bewoners en gebruikers van het platteland kunnen behartigen.

ZORG EN WELZIJN

Visie: GroenLinks wil dat iedereen gezond, gelukkig en veilig kan opgroeien in Drenthe met een daarbij passende zorg om kwaliteit van leven voor haar inwoners veilig te stellen. Als de zorgvraag en het zorgaanbod goed bij elkaar passen biedt dit ook kansen voor duurzame werkgelegenheid in de zorg en bijkomende dienstverlening.

DE ONTWIKKELING VAN ZORG EN WELZIJN

Ouderenzorg

De senior van morgen wil zo lang mogelijk zelfstandig wonen in de eigen vertrouwde woonomgeving. Dit heeft tot gevolg dat de intensiteit van de zorgvraag in de thuissituatie zal toenemen. Zorgaanbieders zullen dus meer ingewikkelde en specialistische zorg thuis moeten gaan leveren. Ook de overheid wil dat de ouderen langer thuis wonen en daar gepaste zorg krijgen (gescheiden wonen/zorg).

Dit betekent ook dat er een groter beroep op de mantelzorg en vrijwilligers worden gedaan. De ontwikkelingen van de bevolking laten zien dat we steeds ouder worden en dat er een grotere groep in de nabije toekomst zorg nodig heeft. De groep van mantelzorgers en vrijwilligers wordt echter kleiner. En daarbovenop het grote probleem van de steeds krappere arbeidsmarkt. Mantelzorgers dienen op verschillende manieren te worden gefaciliteerd.

In de zorg ontstaan vele plannen om de genoemde problemen aan te pakken. Helaas komt de rijksoverheid niet met een visie voor oplossingen op korte termijn en lange termijn. De zorgconsumptie neemt bij de groep 75+ toe. De kosten van de zorg stijgen, de marktwerking doet zijn afbrekende werking, de financiering staat onder druk omdat er moet steeds meer zorg thuis worden geleverd.

In deze samenhang wordt preventie en welzijn steeds belangrijker. De ontwikkeling gaat van ziekte en zorg (ZZ) naar gedrag en gezondheid (GG). GroenLinks omarmt daarbij de Positieve Gezondheidstheorie van Machteld Hubert en zoekt naar een in elkaar passende benadering van wonen, welzijn en zorg.

GroenLinks is van mening dat voor een toekomstbestendige ouderenzorg, slimme woonvormen in woonwijken en dorpen een oplossing bieden. GroenLinks wil daarbij meer plaatselijke initiatieven ondersteunen om mensen in geclusterde woonvormen te kunnen laten samenwonen. Daarbij zullen mensen met en zonder hulpvraag meer samen in de wijk wonen, zodat een natuurlijke ontmoeting ontstaat en mensen elkaar kunnen helpen.

Huisvesting en Gezondheidscentra

GroenLinks vindt dat goede huisvesting een voorwaarde is voor welbevinden. Kwaliteit, beschikbaarheid en bereikbaarheid van ziekenhuizen en artsen worden door de provincie

gestimuleerd. Er is ruimte voor nieuwe en kleinschalige vormen van wonen met zorg. Gezondheidscentra met veel verschillende soorten zorg horen daarbij en er moet ook een verpleeghuis dichtbij zijn. Op initiatief van GroenLinks werkt provincie Drenthe samen met zorginstellingen en opleidingen aan een zorgacademie, om te voorkomen dat er in de nabije toekomst grote tekorten aan personeel in de zorg ontstaan. Slimme automatisering (eHealth) gaat steeds meer een rol spelen in de gezondheidszorg. Dit kan mensen helpen om op steeds hogere leeftijd langer zelfstandig thuis te wonen. Het behoud van belangrijke welzijns- en zorgvoorzieningen in de kleine kernen kan hieraan bijdragen (zie ook Leefbaarheid).

Kwaliteitsbewaking in de zorg

Thuiszorg zal een meer duidelijkere rol gaan vervullen doordat mensen langer thuis blijven wonen. GroenLinks wil dat thuiszorg moet voldoen aan korte lijnen, kleinschalig, persoonlijk en professioneel. Andere eerstelijnszorg komt in veelzijdige centra in de vorm van "zorgwinkels". De kwaliteit van al deze voorzieningen wordt op provinciaal niveau bewaakt door consumentenorganisaties zoals Zorgbelang Drenthe. Verzorgingstehuizen zullen verdwijnen en worden verpleeghuizen waar langdurige intensieve zware zorg wordt geleverd.

Gezond gedrag, preventie

Gezond gedrag, zoals fietsen en wandelen in de natuur, maar ook naar winkel, sport- of andere voorzieningen, wordt ondersteund door ruimtelijke ordening en beleid. Omgaan met een beperking is makkelijker in een sterk sociaal netwerk. Door de vergrijzing ontstaat er meer behoefte aan zorg-gebonden wonen en Drenthe leent zich daar uitstekend voor. Om in de toekomst in de grotere zorgvraag te voorzien overlegt de provincie met onderwijsinstellingen over het aanbieden van goede opleidingen en het werven van studenten. Preventie- en voorlichtingsprogramma's om problemen met obesitas en overmatig alcoholgebruik te voorkomen worden ook gestimuleerd.

MENTALE GEZONDHEID JONGEREN

Visie: GroenLinks vindt dat er meer aandacht moet komen voor de mentale gezondheid van onze jongeren. Een goede geestelijke gezondheid en het gevoel dat je erbij hoort zijn onmisbaar voor jongeren om gezond te kunnen opgroeien.

Ondanks dat er meer aandacht voor het onderwerp is, is er nog altijd veel onbegrip bij volwassenen wat betreft het welzijn van jongeren. De Corona-tijd heeft hen meer dan andere leeftijdsgroepen geraakt.

Jongeren geven aan dat mentaal welzijn een van de onderwerpen is waar zij zelf de meeste zorgen over hebben. Onder meer door prestatiedruk op school, maar het is ook schokkend dat meer dan een kwart van onze jongeren het afgelopen jaar last had van een psychische stoornis. De psychische gevolgen van de coronapandemie en de lockdowns zijn nog steeds voelbaar en het aantal jongeren dat zelfdoding overweegt is op dit moment nog steeds erg hoog.

In Nederland is er een kabinetsbrede aanpak voor een mentaal gezonde bevolking, waarmee wordt ingezet op een samenleving waarin mensen oog hebben voor de mentale gezondheid van zichzelf én van elkaar. Toch zijn er nog geen concrete beleidsvoorstellen om de mentale druk onder jongeren te temperen.

GroenLinks wil hier werk van maken door ervoor te zorgen dat jongeren die hulp zoeken, die laagdrempelig en gemakkelijk kunnen vinden. Het taboe moet worden doorbroken. Groen Links vindt dat een goede mentale gezondheid een voorwaarde is om je goed te kunnen ontwikkelen. Lisa Westerveld, GroenLinks-Kamerlid: "We hebben een samenleving gecreëerd waarin het steeds belangrijker wordt wat iemand heeft bereikt, in plaats van wie iemand is. Terwijl je juist als je jong bent mag struikelen, of een verkeerde keuze mag maken om daarvan te leren. Met elkaar moeten we zorgen dat jongeren weer die ruimte krijgen."

We omarmen als GroenLinks het Manifest Nationaal Preventie-akkoord Mentale Gezondheid

1. Doorbreek het taboe op mentale problemen
2. Zorg dat elke jongere toegang heeft tot laagdrempelige hulp
3. Bied elke leerling of student de mogelijkheid om met een mentor in gesprek te gaan
4. Help jongeren om een sociaal netwerk op te bouwen
5. Maak gezonde keuzes gemakkelijker en normaler
6. Laat schulden de toekomst van een jongere niet belemmeren
7. Zorg dat jongeren niet dakloos worden
8. Gun jongeren weer rust en ruimte en stap af van het maakbaarheidsideaal
9. Betrek jongeren actief bij het maken van beleid rond mentale gezondheid

PROGRAMMAPUNTEN ZORG

10. Mantelzorgers goed faciliteren.
11. Een domein overstijgende brede visie op wonen, welzijn en zorg ontwikkelen samen met maatschappelijke partners.
12. Bereikbare zorg op het platteland zeker stellen, samen met patiëntenorganisaties, gezondheidszorg en gemeenten.
13. Ondersteunen van lokale initiatieven op het gebied van geclusterd wonen in wijken en dorpen.
14. De provincie neemt verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van taken in het sociale en culturele domein in al haar facetten.
15. Meedenken en meewerken aan werving van scholieren om goed gekwalificeerde mensen voor de zorg op te leiden en onderwijsinstanties te stimuleren om samen met de zorgaanbieders te komen tot innovatieve praktijk- en zorg gerelateerde opleidingen.
16. Onderzoek en ontwikkeling stimuleren om de zorg toekomstbestendig te maken.
17. Ondersteuning bieden aan verenigingen en programma's zodat sporten mogelijk is voor jong en oud, met of zonder beperking, voor elke inwoner van Drenthe.
18. Alcoholpreventiebeleid voor jongeren stimuleren, samen met gemeenten.

PROGRAMMAPUNTEN PLATTELAND MET GOEDE TOEKOMST

19. We werken samen met vrijwilligersverenigingen, om ondernemerschap op ons platteland te stimuleren. Ons platteland is van oudsher sterk in ondernemerschap. Dit willen we graag zo houden.
20. We organiseren landmarkten waar de mensen die biologisch boer willen worden in contact komen met elkaar en met landeigenaren die hun activiteiten willen afbouwen. Hiervoor zoeken we samenwerking met boerenorganisaties, banken, gemeenten en omliggende provincies.
21. We ontwikkelen een provinciale toerismevisie waarin toerisme en recreatie in balans worden gebracht met natuur, duurzaamheid en de kwaliteiten van het Drentse buitengebied.
22. We nemen onze verantwoordelijkheid om de verschraving van het voorzieningenaanbod tegen te gaan in de buitengebieden. We stimuleren servicecentra in de buurt, bijvoorbeeld in de buurt van een bestaand buurthuis en/of bij een ov-knooppunt, waar ov, een deelfiets of deelauto klaarstaat. Ook stimuleren we locaties voor gezondheidszorg, de bibliotheek, culturele voorzieningen, een sportgelegenheid of ruimte voor ontmoeting. Op deze plekken worden dan ook markten georganiseerd zodat de afstand klein is tussen de plek waar het voedsel wordt geteeld of gemaakt en de plek waar het gekocht en gegeten wordt.
23. Om bovenstaande punten te realiseren benutten we een deel van het transitiefonds dat voor de vermindering van stikstofdepositie en transitie van het platteland vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld.

CULTUUR EN JONGERENPARTICIPATIE

Visie: Kunst en cultuur zijn de zuurstof van onze samenleving. Creativiteit en verbeelding horen een onderdeel te zijn van het economische beleid van de provincie. Het is van belang het op waarde te schatten. Het culturele leven moet na te veel magere jaren weer kunnen groeien en bloeien. GroenLinks kiest voor extra aandacht voor fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden voor kunstenaars en mensen achter de schermen en ook voor inclusie, diversiteit en jonge talenten.

We hechten grote waarde aan onze culturele iconen, de nieuwe productiehuizen en andere broedplaatsen voor talent en innovatie.

Kunst en Cultuur maken creativiteit en emotie los bij ons allemaal. Het zorgt ook voor noodzakelijk debat. Want wat is eigenlijk 'samen', wat is mooi, wat is goed, wat is humor? Maar ook: wat is grof, lelijk, wat verdeelt mensen, wat is onaanvaardbaar? Kunst en cultuur dwingen tot nadenken. Kunst en Cultuur dragen ook bij aan begrip voor elkaar.

In de afgelopen periode heeft de provincie Drenthe niet bezuinigd op kunst en cultuur, maar extra geïnvesteerd, om de gevolgen van de Corona-pandemie op te vangen. Natuurlijk wil GroenLinks dat ook in de toekomst er niet bezuinigd wordt op Kunst en Cultuur. We willen dat kinderen op school al in aanraking komen met kunst en cultuur. Zij krijgen zo de mogelijkheid om hun mening over Kunst en Cultuur te ontwikkelen en kunstorganisaties krijgen een breed en divers publiek voor de toekomst.

In Drenthe zijn verschillende grote en kleinere musea, in totaal meer dan 70. GroenLinks vindt het van belang dat deze musea te bezoeken zijn door alle inwoners in Drenthe, dus is het van belang dat deze toegankelijk zijn voor inwoners met een beperking, maar ook financieel toegankelijk voor iedereen.

Verder zijn er ook verschillende theaters (groot en klein) binnen Drenthe. Als gevolg van de coronacrisis zijn de bezoekersaantallen nog niet op het oude niveau. Ook hebben vele theaters nog te weinig vrijwilligers. GroenLinks vindt dat er gekeken moet worden naar een provinciale campagne, om weer mensen naar het theater te trekken, maar ook om weer vrijwilligers aan te trekken.

De beloning voor kunstenaars en cultuurmakers staat vaak niet in verhouding tot de waarde die zij hebben voor de samenleving. GroenLinks wil dat de provincie de Fair Practice Code en het Fair Pay Principle invoert. De provincie investeert dan alleen nog in organisaties die zich ook aan deze code houden. Ook medefinanciers wordt gevraagd zich aan deze code te houden. De provincie geeft zelf het goede voorbeeld door bij provinciale kunst- en cultuuroopdrachten een eerlijke beloning te betalen.

GroenLinks gaat voor het invoeren van 'creatieve vouchers'. Met deze vouchers kan een ondernemer, die gaat bouwen of verbouwen, iemand uit de creatieve industrie inschakelen bij de ontwikkeling van een product of dienst. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een wand- of muurschildering. Hiermee bereiken we dat kunstenaars meer werk kunnen vinden en dat er meer kunst in binnen- en buitenruimtes te zien is.

Ook bij kunst en cultuur is duurzaamheid een belangrijk criterium. Als we genieten van culturele activiteiten, maar vervolgens de rommel laten slingeren, zijn we verkeerd bezig. GroenLinks wil dat de provincie afspraken maakt met kunstinstellingen en organisatoren van evenementen over Fair Practice. Ook over duurzaamheid willen we afspraken maken: zuinig met energie, gebruik van hernieuwbare bronnen, beperken van geluidsoverlast en zoveel mogelijk voorkomen van afval. Wat ons betreft wordt dat een subsidievoorwaarde.

PROGRAMMAPUNTEN CULTUUR EN HISTORIE

24. Er komt meer geld beschikbaar voor kunst- en cultuuronderwijs.
25. De provincie zet zich in om cultureel erfgoed en monumenten te behouden, te ontwikkelen en te herbestemmen.
26. Culturele rafelranden en vrijplaatsen zijn de laatste jaren verloren gegaan, maar moeten worden beschermd en uitgebreid. Er moet kritisch worden gekeken naar regelgeving die een creatieve invulling van de vrije ruimte in de weg staat.
27. De provincie treedt in overleg met gemeenten om ook buiten de steden broedplaatsen te stimuleren.
28. De provincie stimuleert een goede spreiding van het culturele aanbod in de provincie. Er wordt meer geïnvesteerd in regionale culturele activiteiten gericht op amateurkunst, cultuureducatie en bibliotheekwerk.
29. Bibliotheken vervullen een belangrijke rol in onze samenleving op het gebied van cultuur, onderwijs en welzijnswerk. Bibliotheken spelen, onder andere in samenwerking met scholen, een belangrijke rol in de bestrijding van laaggeletterdheid. Iedereen zou toegang moeten hebben tot een volwaardige bibliotheek. De provinciale bijdrage aan bibliotheken om hun wettelijke taken te vervullen is al lang niet aangepast aan de inflatie. Wij indexeren onze bijdrage om dit te herstellen. Daarnaast gaan bibliotheken zich meer inzetten voor ontmoeting en het publieke debat.

30. Een voorwaarde voor subsidieverlening is dat instellingen goed werkgeverschap tonen en kunstenaars behoorlijk belonen. De Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur zijn hierbij leidend. Ook passen we de Code Culturele diversiteit toe in de sector.

EDUCATIE, SPORT EN JONGEREN

Jongerenparticipatie

Visie: In gesprek gaan mét in plaats van praten óver de doelgroep.

GroenLinks streeft ernaar dat het vanzelfsprekend is dat jongeren invloed uitoefenen, meebeslissen over hun leefomgeving en zelf initiatieven nemen om Provincie Drenthe beter en mooier te maken. Jongeren zijn volwaardige burgers; zij hebben net als ieder ander unieke en waardevolle ideeën en kunnen die met de juiste ondersteuning succesvol uitwerken.

Je hoort de laatste tijd steeds meer mooie plannen van Drentse partijen over jongerenparticipatie. Jongeren moeten mee gaan doen in de politiek, ze moeten betrokken worden en er moet naar ze geluisterd worden. Maar hoe ziet jongerenparticipatie er nu precies uit, en hoe is GroenLinks van plan dit te bereiken?

GroenLinks ziet Jongerenparticipatie als een essentieel onderdeel van, en voorwaarde voor, een goed functionerende provinciale democratie. Door jongeren een grotere stem te geven krijg je beter en veelzijdiger beleid. Beslissingen die in de provincie genomen worden, zoals over jeugdzorg maar ook het klimaat, hebben grote impact op het leven van jongeren en hun toekomst. Zij hebben er recht op betrokken te worden bij beleid dat over hen gaat. Dat betekent niet alleen dat de mening van jongeren gevraagd wordt, maar dat er daadwerkelijk naar hen geluisterd wordt en dat zij feedback krijgen over wat er met hun bijdragen gedaan is in de beleidsuitvoering. Bovendien krijgen jongeren door mee te praten en mee te beslissen meer vertrouwen in de overheid en leren ze hoe zij maatschappelijk actief kunnen zijn. Provincie en jongeren hebben elkaar dus nodig.

GroenLinks wil ook van de jongeren die op het eerste gezicht minder geïnteresseerd zijn in de politiek graag horen wat zij belangrijk vinden. Als het gaat om jongerendeelname wordt er in Drenthe al snel gewezen naar de jeugdraden. Dit is zeker een plek voor Drentse jongeren om hun stem te laten horen en het is een goede spreekbuis. Echter zitten hier jongeren in die al wel

geïnteresseerd zijn in de politiek. De jongeren die dat niet zijn, kennen de jeugdraad vaak niet eens.

Het is belangrijk dat jongeren actief betrokken worden bij de politiek, omdat zij de toekomst zijn en hun belangen en ideeën mee moeten kunnen nemen in de besluitvorming van de overheid.

Het is goed om te zien dat GroenLinks dit ook belangrijk vindt en actief naar manieren zoekt om jongeren te betrekken bij de politiek, zoals door middel van duidelijke taal en transparantie. Het is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat de vergaderingen van de Provinciale Staten minder ingewikkeld en saai worden, zodat jongeren gemotiveerd zijn om deel te nemen en hun stem te laten horen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van interactieve sessies of debatten, waarbij jongeren de kans krijgen om hun ideeën te delen en te discussiëren met de politieke partijen. Het is aan de politieke partijen om samen te werken om de politiek interessant en toegankelijk te maken voor jongeren.

PROGRAMMAPUNTEN EDUCATIE, SPORT EN JONGEREN

31. Sommige gemeenten zijn te klein om (serieuze) problemen van kinderen met passende jeugdzorg het hoofd te bieden en maatwerk te leveren. GroenLinks pleit voor regionale samenwerking. De provincie pakt een leidende rol op het gebied van jeugdzorg en helpt gemeenten waar nodig.
32. Door de coronacrisis dreigt een groot tekort aan stageplaatsen in sectoren die na de crisis juist weer hard vakmensen nodig hebben. We investeren in stagemakelaars en stagecoördinatoren om studenten beter te begeleiden en de samenwerking met praktijkopleiders in bedrijven te verbeteren. Groene bedrijven en organisaties in vitale sectoren, zoals de zorg en veiligheid, krijgen extra ondersteuning om stageplekken te creëren. Om stagediscriminatie tegen te gaan, stimuleren we onderwijsinstellingen om stageplekken toe te wijzen in plaats van studenten te laten solliciteren.
33. Sport brengt mensen van alle leeftijden en achtergronden samen en heeft tal van positieve gezondheidseffecten. Daarom steunen we sportverenigingen en zorgen we ervoor dat iedereen, ongeacht hun financiële situatie of eventuele beperkingen, toegang heeft tot sport. We streven naar een sportwereld waarbij iedereen op een veilige en

inclusieve manier kan deelnemen, zonder enige vorm van discriminatie. Daarnaast bevorderen we niet alleen de populaire sporten, maar ook andere manieren van beweging, zoals dansen, wandelen en fietsen

34. Om de duurzaamheid en inclusie van sportorganisaties te versterken, zullen we de incidentele bijdrage aan deze organisaties structureel maken.
35. Om ervoor te zorgen dat jongeren een belangrijke stem hebben in het provinciaal debat, zullen we de Jongeren Advies Raad (JAR) voortzetten en onderzoeken hoe we jongeren nog beter kennis kunnen laten maken met de provincie.

BESTUUR EN INCLUSIE

Visie: We voeren een inclusief beleid. Dit houdt in dat we culturele gevoeligheden in acht nemen, mogelijkheden bieden voor mensen van kleur om zich te laten horen en ruimte geven voor LHBTIQ+ emancipatie.

GroenLinks zet zich in voor het versterken van de democratie voor iedereen. Voor GroenLinks begint de democratie onderop; bij mensen die hun straat, hun buurt, hun gemeente, hun land beter willen maken. Democratie vraagt om een eerlijke overheid die te vertrouwen is en die ruimte geeft aan gesprek, ontmoeting en eigen initiatief. Een overheid die durft te investeren in de ontwikkeling en het onderhoud van de democratie en onverschrokken stelling neemt tegen krachten die de democratie misbruiken en ondermijnen. Democratie betekent ook eigenaarschap over onze zorg, onze woningcorporaties en onze scholen.

In Drenthe stimuleert de provincie in alle gemeenten initiatieven tot een burgerberaad. Deze vorm van inspraak geeft de burger een stem die anders vaak niet wordt gehoord.

HOE GAAN WE OM MET RECHTS POPULISME EN POLARISATIE

In Nederland bestaat institutioneel racisme. Dit is een boodschap die veel mensen heel lang niet hebben willen horen, maar we kunnen er als samenleving niet langer omheen. Als we luisteren naar de verhalen die mensen van kleur vertellen zien we hoe diep het racisme in Nederland is

geworteld. In onze geschiedenis, onze overheid, onze wijken, onze scholen. Ook al zijn er weinig mensen die bewust racistisch zijn, we leven in een systeem dat racisme levend houdt.

Drenten zijn wij allemaal. Iedereen hoort er bij, mag meedoen. Partijen die een populistische manier van werken hebben en daarbij andere groepen uitsluiten zullen we niet accepteren.

GroenLinks gaat uit van gelijkwaardigheid en behoud van onze humane waarden.

Wij pleiten voor een handleiding 'Hoe omgaan met elkaar'. Om te beginnen in het Drents parlement. Van de politieke partijen vragen wij dat ze samen een convenant omgangsvormen onderschrijven en van de voorzitter van het Drents parlement vragen we om in te grijpen zodra populistisch rechts een gezamenlijk vastgestelde grens overschrijdt.

DE STREEP

Het is belangrijk om stelling te nemen tegen racisme en andere vormen van discriminatie, omdat deze vormen van haat en onrechtvaardigheid een bedreiging vormen voor de sociale samenhang en de democratische waarden van onze samenleving. Er wordt gerammeld aan de poorten van onze democratie. Onze democratische regels worden op die manier buiten spel gezet. En daarmee de rechten van meerderheden en minderheden. Tot hoever is onze tolerantie rekbaar? Of trekken we duidelijk een streep?

GroenLinks Drenthe maakt zich sterk voor een project om stelling te nemen tegen racistische uitingen van populistisch rechts en deze aanpak te communiceren naar de Drentse samenleving. Zo wil GroenLinks Drenthe werken aan een mooiere wereld, zonder racisme. Om te beginnen in Drenthe. We weten dat het betekent dat we ongemakkelijke gesprekken aangaan, waarin we de problemen benoemen en verduidelijken. Aan de hand daarvan kunnen we concrete voorstellen ontwikkelen.

PROGRAMMAPUNTEN INCLUSIE

36. We staan voor een transparante en dualistische cultuur op het provinciehuis.
37. We zijn voor afschaffing van de geborgde zetels in het Waterschapsbestuur.
38. Als regenboogprovincie geven we een bredere invulling aan ons diversiteits- en inclusiviteits-beleid. Dit beleid wordt in samenspraak met betrokken organisaties

opgesteld. De provincie investeert in de mogelijkheden om kwetsbare groepen van zich te laten horen.

39. We waken voor discriminerende en polariserende uitingen in de provinciale politiek.
40. We zetten ons in om overerfbare armoede en laaggeletterdheid tegen te gaan. Om mensen beter bij de provinciale politiek te betrekken stellen we naast de begroting ook andere belangrijke documenten, zoals bijvoorbeeld het coalitieakkoord, beschikbaar in een versie op taalniveau B1.
41. Bedrijven die discrimineren (bijvoorbeeld bij het verlenen van stageplekken) worden uitgesloten van provinciale opdrachten

BURGERBERAAD

DEMOCRATIE ZIJN WE SAMEN.

Onze samenleving bestaat uit verschillende mensen en veel verschillende ideeën.

GroenLinks vindt het belangrijk dat alle mensen in Drenthe zich thuis voelen en dat besluiten worden genomen met onze inwoners, en niet óver de hoofden van onze inwoners. Daarom moeten inwoners serieus kunnen meedenken over provinciaal beleid en betrokken worden bij het bepalen van de toekomst van Drenthe. Niet alleen door eens in de vier jaar naar de stembus te gaan, maar door ook tussentijds gezien en gehoord te worden en invloed uit te oefenen. We zoeken daarom naar nieuwe vormen die onze democratie versterken. Een burgerberaad is een mooie stap om hier invulling aan te geven.

PROGRAMMAPUNT BURGERBERAAD

42. GroenLinks wil provinciaal beleid maken samen met inwoners en wil daarvoor gaan experimenteren met burgerberaad

VERANTWOORDING

De programmacommissie voor dit verkiezingsprogramma kreeg input van talloze inwoners van Drenthe. We zijn hen allen zeer erkentelijk voor de tijd die ze namen om hun deskundigheid met ons te delen tijdens bijeenkomsten, gesprekken of via schriftelijke inbreng.

De programmacommissie van GroenLinks voor de Provinciale Statenverkiezing 2023-2027:

Henk Nijmeijer (voorzitter)

Dirkje Scholte (coördinator)

Marie-Claire Neesen

Sam Pormes

Erwin van Liempd

Anita van der Noord

In opdracht en onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur van GroenLinks Drenthe.

Versie 1.0 19 november 2022

Versie 1.1 19 december 2022